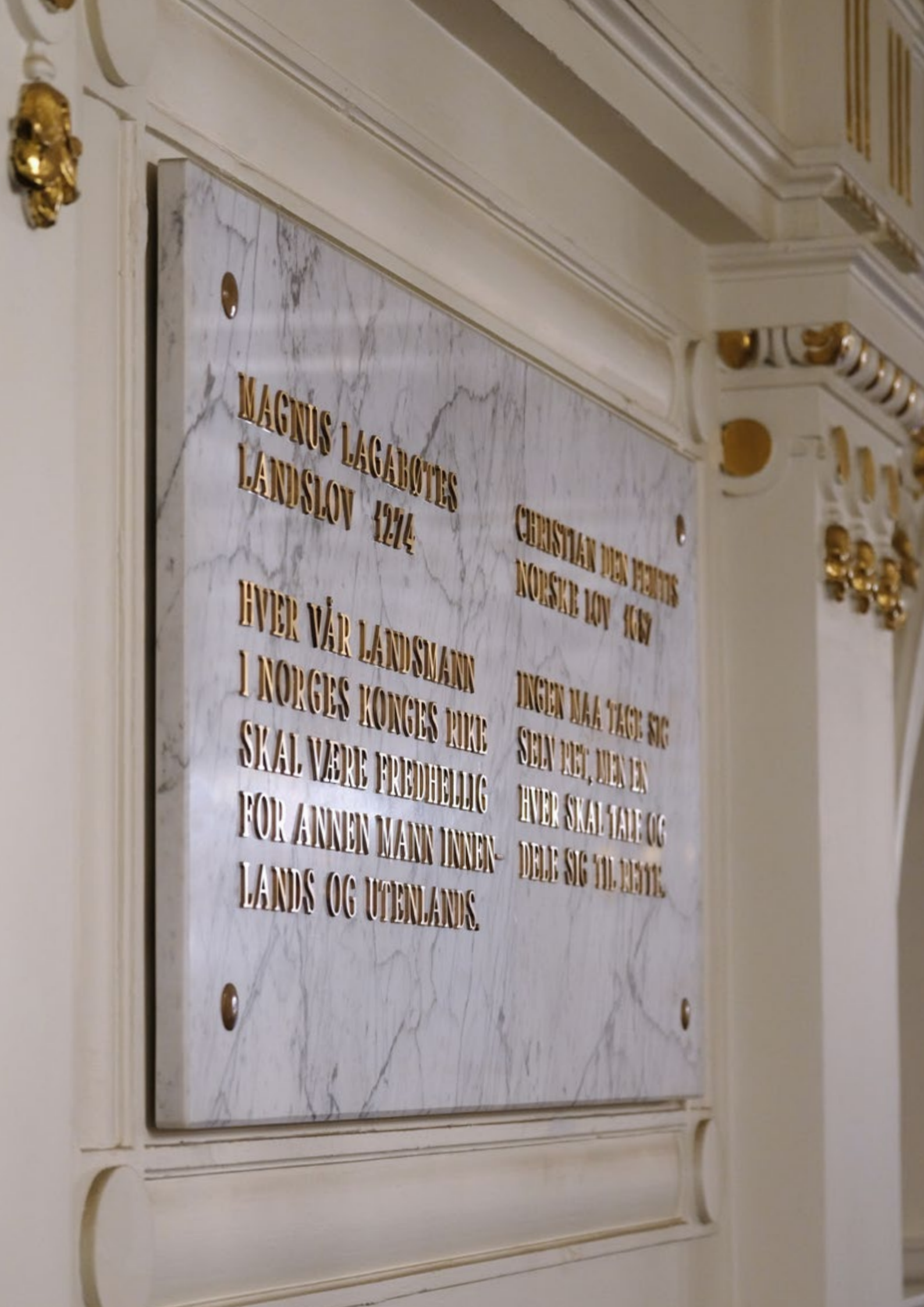

NORGES HØYESTERETT

2023

INNHold

Norges Høyesterett i 2023	4
Høyesterett i plenum	6
Advokatveiledningen 5 år	10
Våre nye dommere	12
Dommere til läns	17
Dommer Kalleruds siste rettsmøte	18
Høyesteretts dommere	20
Høyesteretts administrasjon	22
Saker i 2023	24
Avgjørelser	26
Statistikk	32
Internasjonal dialog	36
Publikumsbesøk	38
Takk for oss, Troms!	40

På veggen over trappeløpet, vis-a-vis Høyesteretts største rettssal, henger marmorplater med sentrale lovsitater. Et av sitatene er fra Magnus Lagabøtes landslov (1274): «Hver vår landsmann i Norges konges rike skal være fredhellig for annen mann innenlands og utenlands.»

I 2024 markeres 750-årsjubileet for Landsloven, den første loven for hele Norge. Høyesterett skal sammen med andre aktører markere jubileet gjennom året.

NORGES HØYESTERETT I 2023

Høyesterettsjustitiarius Toril Marie Øie.

Aldri før har så mange fulgt ankeforhandlinger i Høyesterett som i 2023!

Med strømming av rettsmøter er rettsalen utvidet, og langt flere enn de rundt femti som får plass på publikumsbenkene, kan følge med.

Dette er en nyvinning vi har jobbet lenge for. I 2022 fikk vi endelig hjemmel i domstoloven til å strøme åpent på egen nettside. Og i 2023 fikk vi installert det tekniske utstyret som trengs for å kunne strøme.

I 2023 strømmet vi ankeforhandlingen og domsavsigelsen i de to sakene som ble behandlet i plenum: Svalbard-saken og ACER-saken. I tillegg strømmet vi på tampen av året rettsmøtene i to «vanlige» saker: Saken om tap av foreldrepenger og saken om ruskjøring med cannabis. Under rettsmøtet om ruskjøring var rettsalen fylt til randen av tilhørere. I tillegg fulgte rundt 500 interesserte til enhver tid saken digitalt. Over 2800 personer var innom ankeforhandlingen fra skjerm gjennom rettsdagen – og hver av dem fulgte i gjennomsnitt med i nesten en time. Dette viser hvilken interesse noen av rettsmøtene i Høyesterett kan ha, og hvordan teknologien hjelper oss i å nå flere.

At vi nå kan strøme, betyr ikke at alle rettsmøter i Høyesterett skal strømmes. Ikke alle saker egner seg. Den nye bestemmelsen i domstoloven om strømming forutsetter at dette kun kan skje når «det ikke gjelder begrensninger i offentligheten for rettsmøtet og hensynet til personvern og andre hensyn ikke taler avgjørende imot». Det må også settes av ressurser til å følge opp strømmingen, og vi har foreløpig kun strømeutstyr i én av rettsalene våre.

Høyesterett vil fremover prioritere strømming av saker i plenum og storkammer – og ut over dette saker som har stor allmenn interesse. I tillegg vil vi se hen til om saken gjelder myndighetskontroll. Dette vektlegger vi fordi Høyesteretts kontroll med de andre statsmaktene er sentral i et rettstatsperspektiv. Derfor bør det særlig sikres åpenhet i slike saker. Et annet moment i vurderingen vil være om saken har geografisk forankring langt fra Oslo. Høyesterett behandler saker på alle rettsområder og vi vil tilstrebe variasjon blant de sakstypene som strømmes.

Strømming av rettsmøter henger sammen med Høyesteretts overordnede mål om å være en så åpen og tilgjengelig domstol som mulig. I en tid med rask spredning av desinformasjon og globalt sett fallende tillit til myndigheter og offentlige institusjoner, er mer åpenhet et godt svar.

I 2023 tok Høyesterett flere nye grep for å oppnå enda bedre kontakt med publikum.

Muntlige videopresentasjoner av enkelte avgjørelser er ett slikt grep. Videoer ble laget til plenumssakene om Svalbard og ACER. Slike videoer er ikke kommentarer til dommene eller innlegg i den debatten som ofte kommer etter Høyesteretts avgjørelser. De kommer samtidig med avgjørelsen og gir en forenklet oversikt over det som for mange kan være litt tunge og kompliserte saker. De kan også sees som en videreføring av de forenklede skriftlige sammendragene som følger med hver eneste avdelingsavgjørelse fra Høyesterett. Videoene vi laget i 2023 fikk mange seere, og tilbakemeldingene sier oss at vi bør fortsette.

Selv om enkelte rettsmøter nå kan følges fra mobilen eller PCen hjemme, håper jeg mange også i 2024 kommer på besøk til oss. Vi ønsker publikum i rettsalene under rettsmøtene – det er der Høyesterett virkelig lever. Og vi ønsker velkommen dere som gjerne vil bli bedre kjent med bygget vårt og Høyesterett som institusjon. Høyesteretts hus er et åpent offentlig bygg, det er et viktig bygg og et vakkert bygg. I 2024 markeres også 750-årsjubileet for Norges første landsdekkende lov, Magnus Lagabøtes landslov. Dette vil være godt synlig i Høyesteretts hus gjennom året.

Velkommen til oss!

Oslo, 29. januar 2024

Toril Marie Øie

Norge har et domstolsystem med domstoler på tre nivåer – 23 tingretter i første instans, seks lagmannsretter som alminnelige ankedomstoler i andre instans og Høyesterett på toppen. Grunnloven § 88 uttrykker det slik: «Høyesterett dømmer i siste instans.»

Anker i alle typer saker kan i prinsippet bringes inn for Høyesterett – sivile tvister, inkludert forvaltningssaker, og straffesaker. Høyesterett behandler også grunnlovsspørsmål. Høyesterett er altså rikets øverste forfatningsdomstol, forvaltningsdomstol, tvistedomstol og straffedomstol.

Høyesterett er en prejudikatdomstol med hovedoppgave å arbeide for rettsavklaring og rettsutvikling innenfor de rammene som følger av grunnlov, lov og Norges folkerettslige forpliktelser. Høyesterett avgjør med endelig virkning rettsforholdet mellom partene i saker som er brakt inn for domstolen. Høyesteretts rettsoppfatning blir også fulgt av de øvrige domstolene og av rettslivet ellers. Dermed får Høyesterett avgjørende innflytelse på hva som er gjeldende rett i landet.

HØYESTERETT I PLENUM: – ET STORT ANSVAR OG ET STORT PRIVILEGIUM

FRA RETTSSAK TIL FERDIG AVGJØRELSE

Ankeforhandlingen: Advokatene legger frem sine argumenter og dommerne stiller spørsmål. I Svalbard-saken og ACER-saken varte rettsmøtene i fire dager.

Etter ankeforhandlingen: Dommerne trekker seg tilbake og jobber med saken hver for seg. De forbereder seg til rådslagningen.

Rådslagningen: Dommerne møtes i rettsalen til en lukket diskusjon. Fram til dette møtet har de ikke delt sitt syn på saken med hverandre. Rettens leder, i plenum alltid justitiarius, starter rådslagningen og går gjennom saken fra A til Å. Etter at hun har lagt fram sitt foreløpige syn, får alle dommerne ordet etter tur. Diskusjonen kan vare i flere dager.

Førstvoterendes utkast: En av dommerne får oppgaven med å skrive avgjørelsen. Etter mange dager med grundig arbeid deler førstvoterende sitt utkast med de andre dommerne, som så gir sine innspill. Førstvoterende jobber videre med å innarbeide og vurdere alle innspillene og sender etter dette ut et nytt utkast. Så gjennomgås og kommenteres dette av de andre, og førstvoterende lager enda et nytt utkast.

Domskonferanse: Lukket møte hvor alle dommerne gjennomgår avgjørelsen muntlig. Førstvoterende jobber etter møtet videre med avgjørelsen.

Domsavgivelse: Åpent rettsmøte der førstvoterende leser sitt votum (et utdrag av avgjørelsen). De andre dommerne slutter seg «i det vesentlige og i resultatet» til førstvoterendes votum, eller tar dissens. Avgjørelsen sendes så ut til partene og offentligheten.

Dommerne Arne Ringnes og Knut Erik Sæther skrev i 2023 hver sin plenumsdom. Sæther beskriver prosessen som en krevende fjelltur.

Sæther: Når man setter seg ned for å skrive, starter det gjerne lett. De første kilometerne nærmer man seg bare fjellet. Man går gjennom flatt terreng og blomsterenger, og solen skinner. Da sitter man med innledningen til dommen, og det meste gir seg selv. Det er en transportetappe man koser seg litt med.

Så nærmer man seg fjellet. Og før man vet ordet av det så henger man i en fjellvegg i et tau, og kommer verken opp eller ned. Og man tenker: «Hvordan skal jeg klare å komme meg opp dit jeg skal? Dette ser jo helt umulig ut.»

Så firer man seg ned, for kanskje må man velge en litt annen rute? Kanskje må man ut å få litt luft? Og da kommer man på det: «Jammen, der kan jeg jo gå, der er det litt mer farbart.» Og så blir det plutselig gøy igjen. Hele veien i skrivingen veksler det slik mellom entusiasme og skaperglede – og ren desperasjon med innslag av mørksinn.

Ringnes: Men det er jo også dette som er den intellektuelle prosessen! Det er da man virkelig føler at man bidrar med noe viktig! Når man går dypere og dypere ned i stoffet.

Sæther: Ja, når man kjenner varmen i kinnene, og graver og skriver videre.

Ringnes: Det er en fascinerende prosess! Jeg måtte blant annet forholde meg til folkerettslig traktatstolkning, et tema jeg i liten

grad hadde jobbet med tidligere. Det var et stort, internasjonalt rettskildemateriale, og jeg måtte gå grundig inn i Svalbard-traktatens forhistorie og folkerettslig praksis. Et omfattende arbeid, men utrolig interessant!

Arne Ringnes var førstvoterende i Svalbard-saken, som handlet om den geografiske rekkevidden til Svalbard-traktaten og spørsmålet om et latvisk rederi skulle få fangste snøkrabbe på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard. I Sæthers tilfelle, ACER-saken, handlet det om hvorvidt Stortinget hadde fulgt Grunnloven ved tilslutningen til EUs tredje energimarkedspakke. Henholdsvis 16 og 17 dommere deltok i behandlingen av sakene. ACER-saken var Sæthers første plenumsdom.

Sæther: Det som var en liten a-ha-opplevelse for meg, var

forskjellen fra vanlige avdelingsaker, hvor vi er fem dommere. Mitt utgangspunkt var jo avdelingsbehandlingen, der saken er bredt belyst når alle fem dommere har hatt ordet under rådslagningen. Jeg var spent på hva det ville tilføre saken å ha med så mange flere dommere. Mitt klare inntrykk i ettertid er at det er en stor forskjell. Jeg ble overrasket over bredden av argumenter og ulike synspunkter som kom frem under rådslagningen i plenum.

Selv med en avgjørelse uten dissens kastes det opp flere baller, flere argumentasjonsrekker og flere nyanser. Det blir mye mer å spille på, men selvsagt også mer å ta stilling til og følge opp når dommen skrives.

Ringnes: Det er en spesiell rolle å være førstvoterende i en plenumsdom fordi det er så mange involvert! Alle dommerne

Dommer Sæther noen minutter før han skal lese opp fra avgjørelsen under domsavsigelsen i ACER-saken.

Høyesterett i plenum med 15 dommere under domsavsigelsen i Svalbard-saken. I skranken var advokat Mads Andenæs, advokat Marius Emberland og regjeringsadvokat Fredrik Sejersted.

jobber veldig grundig med avgjørelsen. Alle bruker ekstra tid på å forberede seg til rådslagningen, og det settes av mye tid til å gi innspill til den som skriver. Det er også et nært samarbeid mellom førstvoterende og rettens leder, i Høyesterett tradisjonelt kalt rettsformannen.

Saker i storkammer og plenum er jo særlig viktige, og rollen som rettsformann også ekstra krevende. Rettsformannen fremlegger og gir sitt syn på saken som den første i rådslagningen. Et stort rettslig og faktisk materiale skal disponeres og settes i stil og orden, og de juridiske synspunktene skal klarlegges og utmeisles. Det må gjøres en grunnleggende analyse og utvises et godt juridisk skjønn.

Sæther: Bidraget fra rettsformannen gir et meget godt opplegg for domsskrivingen, også i plenumsdommer! Så kommer selvsagt alle de andre dommernes innlegg i tillegg. Som oftest utvikler synet på saken seg etter hvert som rådslagningen skrider frem. Under rådslagningsmøtet var det mye å notere til bruk i det senere skrivearbeidet, ja nærmest et arsenal av argumenter man kan trekke veksler på i skrivingen!

Ringnes: Men ikke misforstå og tro at førstvoterende går ut av rådslagningen og er en referent! Det er en stor jobb å samle synspunktene og komme videre. Det er en skapende prosess, hvor det dukker opp nye spørsmål og innfallsvinkler. Så

gjelder det også å skrive dommen slik at den blir lett å forstå, og hvor de sentrale rettslige synspunktene kan tåle tidens tann.

Sæther: Du skal skrive et personlig votum. Samtidig skriver du på vegne av de andre dommerne med samme syn. Å forene de to tingene kan være en krevende balansegang.

Jeg fikk et godt råd om ikke altfor raskt å ta inn rent språklige endringer fra andre. Da står man i fare for å miste en stilistisk fellesnevner og kanskje drivet i stoffet. Det skal ikke bli identitetsløst. Det er jo tross alt mitt votum!

Ringnes: Hvis det kommer innspill på språket, og jeg tenker at min måte å si det på er like bra, da velger jeg min måte! Men ikke misforstå: Vi må være lydhøre for de andre dommernes innspill. De ser nyanser og alternative formuleringer som bidrar til å løfte utkastet, slik at det blir klarere og bedre.

Sæther: Da førsteutkastet mitt var ferdig, fikk jeg tilbake merknader fra 16 dommere. Lagt oppå hverandre hadde jeg da 800 sider med domsutkast! Det ble mange innspill å ta hensyn til på relativt kort tid. Det stiller strenge krav, for man må yte innspillene rettferdighet.

Hvordan jeg la opp arbeidet for å ha god nok fremdrift og komme i mål? Jeg endte opp med å lage et skjema å la de

gamle skøytekommentatorene Knut Bjørnsen og Per Jorsett. Det er fort gjort å sprekke, kanskje også i siste runde for å holde oss til skøytespråket. Jeg sprakk faktisk midtveis noen ganger. Men så kan man innimellom heldigvis gå rundetidene kraftig ned.

Ringnes: Arbeidet med en plenumsavgjørelse er et omfattende, men enormt viktig arbeid. Man føler virkelig på ansvaret. De dommene Høyesterett avsier i plenum, blir jo stående. De kan selvsagt fravikes i en senere plenumsavgjørelse, men utover dette er de hugget i sten. ACER-saken er et godt eksempel. Den bygger på Kløfta-dommen som er nesten 50 år gammel! Det er et stort ansvar og et stort privilegium å få skrive en plenumsdom.

Sæther: Enig! Man må bare omfavne oppgaven. Til slutt kommer man seg opp på fjelltoppen, og da kan man skue utover landskapet og si at der har jeg vært og der har jeg vært.

Og så, når alt er over, er det selvsagt interessant å se hvordan avgjørelsen lander og blir oppfattet. Det ligger i kortene at man vil få en blandet mottakelse, ikke bare av partene, men også av andre som blir berørt av dommen. Noen vil føle at de har tapt, og andre vil føle de har vunnet.

HØYESTERETT I PLENUM OG STORKAMMER

De fleste sakene avgjøres av Høyesterett i avdeling med fem dommere, men når de aller viktigste rettsspørsmålene skal avgjøres, settes Høyesterett enten i plenum eller i storkammer med elleve dommere. Med plenum menes alle dommerne i Høyesterett som ikke har gyldig forfall eller er inhabile.

Ved vurderingen av om saken skal behandles i plenum eller storkammer legges det blant annet vekt på om saken reiser spørsmål om konflikt mellom lover og Grunnloven eller avtaler Norge er bundet av gjennom internasjonalt samarbeid. Beslutningene om at Svalbard-saken og ACER-saken skulle behandles i plenum, ble tatt av justitiarius.

HØYESTERETTS ADVOKATVEILEDNING 5 ÅR

ADVOKATVEILEDNINGEN

Veiledning om saksforberedelse og prosedyre i Høyesterett ble lansert i 2018. Den gir svar på mange praktiske spørsmål om saksforberedelse og prosedyre for Høyesterett. Veiledningen inneholder informasjon om krav og forventninger til skriftlige og muntlige innlegg, og gir konkrete råd om hvordan oppdraget i skranken kan løses. Veiledningen blir jevnlig oppdatert. I 2023 ble det igangsatt en større revisjon for å se på forbedringspunkter. Advokatveiledningen ligger på Høyesteretts nettside.

I 2023 markerte vi at Høyesteretts advokatveiledning er fem år.

Advokatveiledningen er et sentralt verktøy for alle som prosederer i Høyesterett.

På de fem årene Advokatveiledningen har eksistert, har 12 000 unike brukere slått opp i den til sammen 26 000 ganger. Når det kun er 200 advokater som hvert år fører saker i Høyesterett, viser det at veiledningen er flittig brukt av advokater som også fører saker i ting- og lagmannsrettene.

BURSDAGSFEIRING PÅ ADVOKATFORUM

I lys av femårsmarkeringen var temaet for Advokatforum 2023 «Advokatveiledningen: Saksforberedelse og prosedyre for Høyesterett».

– Velkommen til bursdagsfeiring, sa høyesterettsdommer og ordstyrer Per Erik Bergsjø.

På Advokatforum – som arrangeres hvert år – møtes høyesterettsdommerne og advokatene for å diskutere sentrale temaer rundt arbeidet i Høyesterett. Begrepet advokat er ment i videste forstand – og omfatter også aktører og forsvarere i straffesaker.

Advokatveiledningen blir trukket fram som et sentralt verktøy i arbeidet med å forberede en sak for Høyesterett.

– Det er ikke lenger behov for å bruke tid på å forklare aktører uten erfaring fra Høyesterett hvordan saksforberedelsen og prosedyrene bør legges opp. På disse punktene kan vi nå i all hovedsak nøye oss med å henvise til Høyesteretts anvisninger i veiledningen, sier assisterende riksadvokat Torunn Salomonsen Holmberg.

– Jeg opplevde en positiv forskjell fra min første prøvesak uten advokatveiledning til den andre prøvesaken med veiledning, sier advokat Anette Fjeld, men legger også til: – Som advokat er det ikke rent lite man skal levere på.

DEN VIKTIGE PROSEDYREN

Advokatens innlegg i skranken er svært viktige i Høyesterett, og tiden som settes av til muntlig prosedyre er lenger enn i de fleste andre land. Den muntlige formen under et rettsmøte gir dommerne en helt spesiell mulighet til å trenge dypt inn i saken. De kan stille spørsmål, be om utdypning og presiseringer fra advokatene i skranken.

– Det er ingen tvil om at det hviler mye ansvar på advokater som prosederer i Høyesterett. Ikke bare må dere kunne saken og jussen til fingerspissene. Dere må også formidle argumentene på en pedagogisk, tydelig og fullstendig måte, sa justitiarius Toril Marie Øie under møtet.

Justitiarius Toril Marie Øie under Advokatforum i Høyesteretts møtesal.

Advokatene må også ha i tankene at høyesterettsdommerne ikke er spesialister, men generalister som presenteres for en strøm av ulike rettsspørsmål – på alle rettsområder.

EN OPPFORDRING FRA JUSTITIARIUS

Øie kom under Advokatforum med en klar oppfordring til advokatene. Hun er bekymret for at materialet som legges fram i hver sak, eser for mye ut i takt med at mulighetene for kildesøk stadig forbedres.

– Når materialet blir for omfattende, vil det kunne gå ut over kvaliteten på innlegget. Man får tidsnød. Det blir for lite om for mye og for mye om for smått. Dette går på bekostning av de store linjene og analysene. Det tjener verken saken eller klienten, og også Høyesteretts prejudikatsfunksjon kan komme til å lide.

”Det ideelle er bare å ta med kilder og argumenter som har en reell mulighet til å påvirke resultatet eller øke forståelsen for problemstillingene”

– Det ideelle er bare å ta med kilder og argumenter som har en reell mulighet til å påvirke resultatet eller øke forståelsen for problemstillingene. Som tidligere høyesterettsdommer Hans Michelsen uttalte det – «å la de ytre forter falle».

– Og som Sigurd Hoel sa i noen skriveråd en gang: «Flere ting er overflødige enn du gjerne vil tro». Men også siling krever gode ferdigheter og et godt skjønn slik at den ikke blir for hardhendt. Høyesterett skal ha et betryggende grunnlag for å avgjøre alle sider av saken, ikke bare de spørsmål som har prinsipiell interesse. Det er altså om å gjøre å finne den rette balansegangen. Det kan være vanskelig.

– Jeg tror det er urealistisk å sikte mot det optimale, konkluderer justitiarius Øie. – Men jeg har et godt håp om at det i det minste er mulig å utelate kilder og poenger som åpenbart ikke er egnet til å forbedre avgjørelsesgrunnlaget. Det vil være en god begynnelse.

VÅRE NYE DOMMERE

Ikke sjelden går jus-yrket i arv, men verken Thom Arne Hellerslia eller Are Stenvik kommer fra juristfamilier. I 2023 ble begge utnevnt til dommere i Høyesterett.

– Nei, det var ingen jurister i min familie, foreldrene mine var tannleger, sier Are Stenvik.

– Jussen kom til meg først og fremst gjennom rettslære på videregående og en veldig flink timelærer fra skatteetatskolen som jeg fortsatt husker.

Heller ikke Thom Arne Hellerslia, født i Kristiansand og oppvokst i Grimstad, vokste opp med juridisk litteratur i bokhyllene.

– Foreldrene mine hadde ikke akademisk utdanning. Faren min var regnskapsfører og moren min jobbet innen helse- og omsorg. Det var ganske langt fra det man kanskje tenker på som en klassisk jus-familie.

IKKE INTERESSERT I SKOLE

Are Stenvik vokste opp nærmere Oslo enn Hellerslia, på Kolbotn, i det som på 1970-tallet var administrasjonssenteret i Oppegård kommune. I utgangspunktet bondelandet, slik Stenvik beskriver det, men også et tettsted i voldsom vekst.

På fritiden jobbet han på en gård med maskiner og dyr, men han tok også del i et raskt voksende idrettsmiljø på hjemstedet.

– Jeg drev med alt mulig innen idrett, særlig skøyteøving. Men også fotball, turn, bryting, friidrett, ski, orientering, you name it.

Bøker og skolearbeid var ikke spennende. Det er læreren i rettslære som skal ha takken for at Stenvik i det hele tatt søkte på jussen.

– Jeg var jo ikke superinteressert i studier før jeg startet, men etter hvert kom jeg inn i den juridiske tenkningen og ble veldig ivrig.

Hva var det som grep deg?

– En viktig faktor er at det handler om det levende livet, om samfunnet og hvordan det fungerer. Og om hvordan skrevne regler påvirker samfunnets funksjon og forholdet mellom mennesker. Det praktiske aspektet som knyttes til det akademiske er nokså unikt for jussen, og det fenget meg veldig sterkt, sier Stenvik.

Etter hvert tilbrakte han mye tid på lesesalen. Han fant kilder som ikke stod på pensumlista og skjønte betydningen av skrivetrening.

– De tidlige fakultetsoppgavene jeg leverte var riktig dårlige, men hvert studieår hadde jeg en veldig progresjon. Da jeg begynte på annen avdeling var jeg dårlig i starten, da jeg begynte på tredje avdeling var jeg dårlig i starten. Men så klarte jeg heldigvis å tilnærme meg fagene i tide før eksamen.

FAGLIG IDEALIST

Heller ikke Thom Arne Hellerslia hadde noen oppfordringer hjemmefra om å studere jus. Han vurderte NTNU, der flere kamerater skulle gå, men med et indre driv om å få jobbe med miljøvern eller menneskerettigheter falt valget på jussen.

– Jeg hadde nok ganske høye forventninger til meg selv. Jeg var drevet av idealisme, så på jussen som grunnleggende byggesteiner i samfunnet og ville jobbe med menneskerettigheter. Et råd til studenter nå er å skaffe seg praktisk erfaring underveis i studiene, alt fra sommerjobb til å gå i retten som tilskuer for å få levendegjort de litt tørre lærebøkene. Jeg har tenkt etterpå at jeg skulle gjort det mer.

Etter ferdige jusstudier begynte Hellerslia i Statens forurensningstilsyn før han ble dratt mot Justisdepartementets lovavdeling og enda større juridiske utfordringer der. Han fikk blant annet ansvar for menneskerettigheter.

– Det var ikke så mange av de eldre juristene som hadde fagkunnskap om menneskerettigheter på midten av 1990-tallet. Dette var også før den store eksplosjonen i dommer fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD).

Enklere den gangen?

– Mer oversiktlig i hvert fall når det gjaldt rettskilder.

I dag slår menneskerettigheter inn i svært mange saker. Det er mer komplisert å sette seg inn i hva EMD har sagt. Og det er en stor produksjon av rettskilder både innenfor og utenfor FN-systemet.

– Dette er grunnleggende sett veldig positivt, fordi det betyr at menneskerettigheter blir vurdert og får gjennomslag. Det som kan diskuteres, er om det blir en menneskerettsliggjøring av litt for mange ting. Det er en berettiget frykt at man kan vanne ut menneskerettsbegrepet og miste av syne det som er alvorlige overgrep, sier Hellerslia.

– På den annen side gjør det store antallet klager EMD mottar at domstolen er tvunget til å overlate mer til statene og må prioritere. Dermed har den økende rettsliggjøringen også stoppet litt opp.

UTNEVNELSEN AV HØYESTERETTSDOMMERE

Ledige høyesterettsdommerembeter kunngjøres som andre ledige stillinger. Innstillingsrådet for dommere, som er et uavhengig organ, kaller inn de mest aktuelle søkerne til intervju og leverer på bakgrunn av søknader, intervju og referanser en innstilling til Justisdepartementet. Når innstillingen gjelder en høyesterettsdommer, er det bestemt i loven at justitiarius, som har deltatt på intervjuene, skal gi departementet en uttalelse. Høyesterett offentliggjør uttalelsen, som ikke har karakter av å være en selvstendig innstilling.

Selve utnevnelsen skjer av Kongen i statsråd, altså Regjeringen. Innstillingen fra Innstillingsrådet har aldri blitt fraveket ved utnevnelse av en høyesterettsdommer.

Oppgavene til Høyesterett som øverste domstol stiller høye krav til dommernes juridiske kvalifikasjoner. Men det er også et uttrykt ønske at Høyesterett har bredest mulig sammensetning ut fra blant annet yrkesbakgrunn, kjønn og geografi. De faglige kvalifikasjonene må imidlertid veie særlig tungt.

NOEN MÅTTE LÆRE SEG IMMATERIALRETT

Stenviks plan, etter hvert som studiene grep ham mer og mer, var å jobbe med skatterett.

– Men da jeg begynte å jobbe, fikk jeg beskjed om at noen i firmaet måtte lære seg immaterialrett. Og lederen pekte på meg.

Stenvik gikk på nye forelesninger og leste seg opp. Etter hvert begynte han å skrive kommentarer til patentloven i Karnov, det som senere ble Norsk Lovkommentar. I firmaet begynte sakene innenfor immaterialretten å komme. Vekslingen mellom praktisk jobbing og akademisk fordypning har preget hele Stenviks karriere.

Etter hvert ble også erstatningsrett et spesialområde. Det skjedde da professor Viggo Hagstrøm foreslo at han og Stenvik skulle skrive en bok sammen.

– Det var en gylden mulighet! Jeg visste fra før at dette var et spennende rettsområde, og så fikk jeg altså sjansen til å gjøre noe slikt sammen med ham.

ADVOKAT I HJEMBYEN

Også Hellerslia startet karrieren i Oslo, men etter noen år flyttet han og familien tilbake til Grimstad, rett før eldstemann skulle begynne på skolen. Han begynte som dommerfullmektig, men startet etter hvert som advokat i eget firma i hjembyen.

– Jeg var borti det meste. Når man starter fra scratch på et lite sted, tar man først gjerne alt man kan for å etablere seg. Etter hvert ble det en todeling mellom næringslivssaker på den ene siden og ellers saker for ressursvake klienter. Næringslivssakene var spennende rent faglig. Det var ikke store saker, men typisk kontraktsrett, entreprise eller skattespørsmål for det lokale næringslivet.

– Sakene for ressursvake grupper var mer preget av idealisme. Det kunne handle om barnevern, tvungent psykisk helsevern eller utlendingssaker. Og så jobbet jeg en del med rusavhengige og LAR-pasienter.

Etter 11 år som advokat hoppet Hellerslia over skranken og ble tingrettsdommer i Kristiansand.

– Jeg trives nok bedre som dommer enn som advokat. Det passer mitt lynne bedre å få se en sak fra to sider og ta en avgjørelse, enn å argumentere bare fra én.

INGEN TYPISK CV

Stillingen som høyesterettsdommer er for Hellerslia på ingen måte resultatet av langsiktig planlegging.

– Jeg vil ikke si at CVen min bærer preg av jeg hadde tenkt meg inn i Høyesterett.

Ikke?

– Det er vel ikke den typiske veien inn i Høyesterett å bruke store deler av yrkeslivet som advokat og tingrettsdommer i en liten by, nei. Jeg tenker samtidig at det er positivt at Høyesterett også har dommere med mye erfaring fra rettslivet på grunnplanet. Som advokat har jeg hatt saker for helt vanlige folk, og jeg har vært dommer i tingretten der de fleste sakene blir endelig avgjort, sier Hellerslia.

Som høyesterettsdommer sitter du lenger fra de menneskene avgjørelsene gjelder. Klarer du fortsatt å se dem for deg?

– At jeg har hatt skjebner tett innpå meg, er en erfaring som ikke skal underdrives, tror jeg. Selv om det selvsagt også kan bikke andre veien, rent beslutningspsykologisk. Det kan være en fordel å ha enkeltskjebner litt på avstand når man skal ta stilling til prinsipielle spørsmål. Men avstand blir en ulempe hvis man ikke i tilstrekkelig grad skjønner hvor viktig dette er for dem det gjelder.

NØKKELEN TIL EN GOD PROSEDYRE

I motsetning til Hellerslia hadde Are Stenvik aldri jobbet som dommer før han høsten 2023 tok på seg den svarte kappen med burgunder fløyelskant – som ny høyesterettsdommer. Men han kjente Høyesterett godt, blant annet gjennom sakene han hadde prosedert som advokat.

– Erfaringen jeg nå har som dommer, skulle jeg gjerne hatt tidligere da jeg stod der på andre siden av skranken!

Hva skulle du visst da som du vet nå?

– Problemet som advokat er at du famler litt i blinde. Du vet ikke hvilke forkunnskaper dommerne har eller hvor godt de har satt seg inn i saken eller rettsområdet. Nå som jeg sitter som dommer, tenker jeg nok at advokatene kan komme litt raskere til kjernen og holde seg der. Men jeg var sikkert ikke noe bedre på det selv.

Noen episoder du husker fra du prosederte i Høyesterett?

– Jeg husker blant annet at jeg i min første prøvesak bestemte meg for å redegjøre for Pytagoras. Det er jo ren matematisk geometri. Saken handlet om gjenger og gjengestigning og hvordan de passer inn i hverandre. Dette har mye med Pytagoras å gjøre, og min gode erfarne kollega Gunnar Sørлие overbeviste meg om at jeg burde tørre å begi meg utpå. Ingen av dommerne leet på et øyebryn. Det virket som de syntes det var helt naturlig å bli forelest for om Pytagoras.

DIALOGEN MED DOMMERNE

– Jeg husker også en senere sak. Det var et rent prosessuelt spørsmål, og jeg redegjorde nøye for alle rettskilder, lovhistorie, forarbeider og annet rettsstoff. Så på et stadium

spurte dommer Kristin Normann meg: *Men hva med de reelle hensynene? Hvordan bør egentlig ordningen være på dette området?* Det var selvfølgelig et veldig godt spørsmål og noe jeg ville komme til. Men da skjønnte jeg at det var der jeg burde ha startet, sier Stenvik.

– Jeg var også på et kurs for advokater om saksforberedelse og prosedyre i Høyesterett. Da sa dommer Steinar Tjømsland som foreleste: *Du må få dommerne til å forstå hvordan spørsmålet bør løses. Og så må du vise dem veien dit.* Det tror jeg er nøkkelen for enhver prosedyre.

Thom Arne Hellerslia fikk som advokat aldri sjansen til å prosedere i Høyesterett. Men som dommer i tingretten – og siden i Borgarting lagmannsrett – har han forholdt seg mye til Høyesteretts avgjørelser.

Hvordan preger det deg når du nå selv skal skrive dem?

– Jeg tenker nok at dommerne i ting- og lagmannsrettene er særlig viktige adressater for oss. Jeg er opptatt av at avgjørelser fra Høyesterett skal gi nødvendig veiledning, men også at de ikke kan trekkes for langt i retning av noe vi ikke har tatt grundig stilling til, sier Hellerslia.

DISSENS FØRSTE UKA

Da Hellerslia og Stenvik begynte i Høyesterett høsten 2023, var det rett på i retten for dem begge. Stenvik tok, i sin første uke som dommer, dissens.

– Jeg ble selv overrasket over det. Jeg hadde på forhånd tenkt at det i de fleste saker må være mulig å komme fram til en enstemmig dom. Men når jeg med et åpent sinn har forsøkt å se det fra flere sider, men like fullt er overbevist om mitt syn, må jeg følge det. Da følte jeg ikke det var noen vei utenom. Sånn må det bare være.

Gjorde det at du var helt ny at du kviet deg litt for å ta dissens?

– Nei, ikke utover at jeg på forhånd hadde tenkt at det er et gode hvis man får til enstemmige dommer. Men jeg var kanskje litt spent på hvordan det ville bli tatt imot hos de andre. Det viste seg å være en udelt positiv opplevelse. Ikke bare hvordan jeg fikk full respekt for mitt synspunkt, men jeg fikk også innspill fra de andre dommerne til å formulere dissensen på best mulig måte. Det var jeg overrasket over!

Dommerne er intervjuet av Ida Dahl Nilssen, informasjonssjef i Høyesterett

THOM ARNE HELLERSLIA

Født 1967, fra Grimstad. Tidligere konsulent i Statens forurensningstilsyn og Justisdepartementet. Advokat og tingrettsdommer i Kristiansand. Lagdommer i Borgarting lagmannsrett. Høyesterettsdommer fra 14. august 2023.

Leser utenom jussen: En del romaner, men er også veldig glad i historie, særlig amerikansk. Begge bestefedrene mine bodde i USA før krigen og fortalte svært varmt om kontinentet. Siden er bildet, gjennom alt jeg har lest, blitt både utvidet og kraftig nyansert.

Hører på: Gjerne en blanding av funk, jazz, soul og blues. For eksempel Fantastic Negrito, som kan minne litt om Prince. Og heavy rock, men det teller kanskje mest som guilty pleasure?

ARE STENVIK

Født 1966, fra Kolbotn. Tidligere partner i advokatfirmaet BAHN og professor ved Universitetet i Oslo. 25 publikasjoner, inkludert sju bøker. Prosedert for Høyesterett i fem saker. Høyesterettsdommer fra 10. oktober 2023.

Leser utenom jussen: Da jeg var liten og før studietiden nesten ingenting. Men nå leser jeg mye og gjerne flere bøker på en gang. Alt fra krim og spenning til reiseskildringer og biografier. Da jeg studerte ble jeg særlig opptatt av Dag Solstad.

Hører på: Jeg har samme musikksmak som faren min: Jazz og da særlig nordisk jazz. Mye trioer og kvartetter. Og så hører jeg av og til på radio eller lydbok når jeg går langt på ski.

Dommarane Hedda Remen og Magni Elsheim jobbar til dagleg i kvar sin lagmannsrett. I 2023 var dei begge gjennom nokre månader konstituerte som høgsterettsdommarar. Hjarteleg takk for lånet og innsatsen!

MAGNI ELSHEIM, TIL VANLEG FØRSTELAGMANN I GULATING LAGMANNSRETT

– I Gulating er eg først og fremst leiart med hovudansvaret for at domstolen er rusta til å løyse samfunnsoppgavene sine på best mogleg måte. Arbeidsdagen er prega av at ein heile tida må ha eit breitt fokus og prioritere rett. I Høgsterett har fokus vore på sakene og på dei mange ulike juridiske spørsmåla dei reiser. Sakene som slepp inn for Høgsterett, er langt meir spissa enn i lagmannsrettene og reiser stort sett prinsipielle spørsmål. Den største praktiske forskjellen er at partar og vitne ikkje forklarar seg direkte i Høgsterett. Det gjer at sakene tar færre overraskande vendingar undervegs.

Kva vil du hugse best frå året i Høgsterett?

– Det har vore eit privilegium å få vere med og dømme i siste instans, og eg kjem til hugse godt nokre av dei sakene eg har vore med på. Det eg likevel kjem til å hugse best frå tida mi i Høgsterett, er det veldig fine arbeidsmiljøet. Før eg byrja, tenkte eg at alle som arbeider i Høgsterett først og fremst er svært flinke, og at det kanskje ville vere litt formelt og stivt. Den første tanken fekk eg stadfesta, men den andre blei raskt gjort til skamme. Det rår ei vennleg og god stemning i Høgsterett som nærmast sit i veggane. Det verkar som det gode miljøet og samhaldet gir alle energi til å stå på når det trengst.

HEDDA REMEN, TIL VANLEG LAGDOMMAR I BORGARTING LAGMANNSRETT

– Sjølve den juridiske metoden er den same, men i lagmannsretten ligg tyngdepunktet i dei fleste sakene nok på faktum og bevisvurdering, medan det sentrale i Høgsterett er rettsbruken. I Høgsterett i avdeling si fem dommarar, medan det i lagmannsretten er to eller tre fagdommarar, slik at den faglege tyngda og summen av juridisk kompetanse er større i Høgsterett. Slik skal det jo vere. Så er det også noko ulike rutinar og arbeidsmåtar. Mellom anna blir det avsett langt meir tid til førebuing og gjennomføring av rådslåingane i Høgsterett enn det som er tilfellet for domskonferansane i lagmannsretten. Sist, men ikkje minst, vil eg framheve den forskjellen at Høgsterett i motsetning til lagmannsretten dømmer i siste instans, og det er eit ansvar eg følte på.

Kva tar du med deg frå månadene i Høgsterett?

– Eg har alltid vore opptatt av språket, både i dommane eg skriv, og elles. Opphaldet i Høgsterett har gjort meg enda meir bevisst på verdien av eit presist språk utan unødvendige ord og vendingar. Det tar eg med meg i det vidare arbeidet mitt med domsskriving i lagmannsretten. Og så tar eg med meg mange gode minne frå samarbeidet med dyktige kollegaer i eit inkluderande og svært hyggeleg, men også effektivt arbeidsmiljø.

DOMMAR KALLERUDS SISTE RETTSMØTE

Rettsferien var akkurat over, det var 15. august, og inn frå dommarrommet til plenumssalen kom alle dommarane i kapper, inkludert dommar Knut Herbrand Kallerud. Kallerud skulle delta i sitt siste rettsmøte i Høyesterett.

I skranken venta riksadvokat Jørn Maurud, Kaare Andreas Shetelig frå Advokatforeningen, Tolle Stabell frå Regjeringsadvokaten og Øystein Storrøvik, fast forsvarar i Høyesterett. På publikumsbenkene sat andre representantar for rettslivet, tidlegare og noverande kollegaer, i tillegg til Kalleruds familie. Alle samla for å vere til stades på dommarens siste rettsmøte i Høyesterett.

Å halde avskjedsmarkering for ein dommar i form av eit rettsmøte, er det tradisjon for i Høyesterett. Det blei gjort sist da dommar Matningsdal gjekk av i 2021, og da dommar Møse gjekk av i 2020.

Frå skranken held ikkje advokatane prosedyrar, slik dei er vane med, men i staden innlegg som kastar lys over dommarrolla generelt og over den innsatsen dei har sett spesielt frå dommarens som no trer av.

JORDNÆR OG SYLSKARP

– Dommane dine er velskrivne og ber preg av målsettinga di om ikkje å gjere problemstillingane meir kompliserte enn dei er, og om å forankre konklusjonane godt i den verkelege verda. Du fører eit klart og tydeleg språk og har ingen hang til unødvendig teoretisk utbrodering, sa justitiarius Toril Marie Øie i avskjedstalen sin til Kallerud.

Da Kallerud begynte som høgsterettsdommar i juli 2011, kom han frå jobben som assisterande riksadvokat. Før det hadde han mellom anna jobba som forsvarar. I sine tolv år i Høyesterett var dommarens med på rundt 5270 avgjerder, om lag 4900 av dei i ankeutvalet, inkludert saksførebuande avgjerder.

«HVITTINGFOSSING VIL TIL HØYESTERETT»

Det er sjeldan dommarar held tale frå plassen sin rundt dommarbordet. For første – og siste – gong gjorde Kallerud nettopp det. Han minte mellom anna om at ein ikkje berre tar med seg yrkeserfaringa, men heile sin bakgrunn når ein startar som dommar i Noregs Høyesterett.

Her er eit lite utdrag frå avskjedstalen til Kallerud:

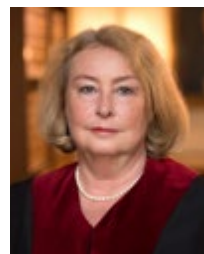
«Da eg søkte stillinga her, var det ein notis i lokalavisa Laagendalsposten med tittelen: "Hvitvingfossing vil til Høyesterett". Sjølv om undertonen nok var ein annan, var tittelen treffande i den forstand at bakgrunn frå bygda har prega meg også i yrkeslivet. Med eit jordnært utgangspunkt har eg gjerne tenkt at jus bør vere sunn fornuft sett i eit forståeleg og praktisk brukbart system. Ein jamleg undervegs-sjekk av resultat og grunngeving har for meg vore: Gir det eg no har skrive, meining for folk flest? Viss ikkje – bør det endrast eller forenklast?»

Eg har forsøkt å gå dit eg synest rettskjeldene leier meg. Og sjølv om vi som dommarar sjølv sagt er – og skal vere – sjølvstendige, har eg tenkt at vi bør legge stor vekt på kva som gir best rettleiing og praktiske løysingar, framfor å markere særstandpunkt utan særleg prinsipiell betydning.

Som mange vil hugse, skreiv professor Johs. Andenæs godt om "Et liv blant paragrafer". Etter å ha arbeidd utan avbrot med jus i 40 år er det ikkje paragrafane eg tenker mest tilbake på. Menneska meir enn paragrafane har gjort varig inntrykk.»

HØYESTERETTS DOMMERE

TORIL MARIE ØIE (63)

Toril Marie Øie vokste opp i Oslo. Hun tok juridisk embetseksamen i 1986 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. august 2004. Hun kom fra stilling som avdelingsdirektør i Justisdepartementets lovavdeling. Øie tiltrådte som justitiarius i Høyesterett 1. mars 2016.

HILDE INDREBERG (66)

Hilde Indreberg vokste opp i Oslo. Hun tok juridisk embetseksamen i 1987 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. april 2007. Hun kom fra stilling som avdelingsdirektør i Justisdepartementets lovavdeling.

BERGLJOT WEBSTER (57)

Bergljot Webster vokste opp i Oslo. Hun tok juridisk embetseksamen i 1992 og tiltrådte som høyesterettsdommer 15. august 2009. Hun kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

WILHELM MATHESON (68)

Wilhelm Matheson vokste opp i Oslo. Han tok juridisk embetseksamen i 1982 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. november 2009. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

AAGE THOR FALKANGER (58)

Aage Thor Falkanger vokste opp i Bærum. Han tok juridisk embetseksamen i 1991 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. mai 2010. Han kom fra stilling som professor ved Universitetet i Tromsø.

KRISTIN NORMANN (69)

Kristin Normann vokste opp i Bærum. Hun tok juridisk embetseksamen i 1982 og tiltrådte som høyesterettsdommer 9. august 2010. Hun kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

RAGNHILD NOER (64)

Ragnhild Noer vokste opp på Svartskog og i Orkanger. Hun tok juridisk embetseksamen i 1985 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. oktober 2010. Hun kom fra stilling som lagdommer i Borgarting lagmannsrett.

HENRIK BULL (66)

Henrik Bull vokste opp i Bærum. Han tok juridisk embetseksamen i 1984 og tiltrådte som høyesterettsdommer 17. januar 2011. Han kom fra stilling som dommer ved EFTA-domstolen.

PER ERIK BERGSJØ (65)

Per Erik Bergsjø vokste opp i Steinkjer. Han tok juridisk embetseksamen i 1985 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. mars 2012. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

ARNE RINGNES (68)

Arne Ringnes vokste opp i Oslo. Han tok juridisk embetseksamen i 1982 og tiltrådte som høyesterettsdommer 18. august 2014. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

WENCHE ELIZABETH ARNTZEN (64)

Wenche Elizabeth Arntzen vokste opp i Bærum. Hun tok juridisk embetseksamen i 1986 og tiltrådte som høyesterettsdommer 29. september 2014. Hun kom fra stilling som dommer i Oslo tingrett.

INGVALD FALCH (60)

Ingvald Falch vokste opp i Vadsø. Han tok juridisk embetseksamen i 1989 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. september 2015. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

ESPEN BERGH (62)

Espen Bergh vokste opp i Oslo. Han tok juridisk embetseksamen i 1987 og tiltrådte som høyesterettsdommer 15. august 2016. Han kom fra stilling som lagmann i Borgarting lagmannsrett.

CECILIE ØSTENSEN BERGLUND (52)

Cecilie Østensen Berglund vokste opp i Bærum. Hun tok juridisk embetseksamen i 1998 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. januar 2017. Hun kom fra stilling som lagmann i Borgarting lagmannsrett.

BORGAR HØGETVEIT BERG (53)

Borgar Høgetveit Berg vokste opp på Ål i Hallingdal. Han tok juridisk embetseksamen i 1997 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. mai 2017. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

ERIK THYNESS (62)

Erik Thyness vokste opp i Oslo. Han tok juridisk embetseksamen i 1987 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. mai 2019. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

KINE STEINSVIK (47)

Kine Steinsvik vokste opp i Sandnessjøen. Hun tok juridisk embetseksamen i 2001 og tiltrådte som høyesterettsdommer 5. august 2019. Hun kom fra stilling som lagdommer i Borgarting lagmannsrett.

KNUT ERIK SÆTHER (53)

Knut Erik Sæther vokste opp i Mjøndalen. Han tok juridisk embetseksamen i 1995 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. oktober 2021. Han kom fra stilling som assisterende riksadvokat.

THOM ARNE HELLERSLIA (56)

Thom Arne Hellerslia vokste opp i Grimstad. Han tok juridisk embetseksamen i 1993 og tiltrådte som høyesterettsdommer 14. august 2023. Han kom fra stilling som lagdommer i Borgarting lagmannsrett.

ARE STENVIK (57)

Are Stenvik vokste opp på Kolbotn. Han tok juridisk embetseksamen i 1990 og tiltrådte som høyesterettsdommer 9. oktober 2023. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

JENS EDVIN A. SKOGHØY (68) fratrådte 1. juli 2023 etter å ha vært høyesterettsdommer fra 12. oktober 2020 og i perioden 15. august 1998 til 1. februar 2017.

KNUT H. KALLERUD (67) fratrådte 1. september 2023 etter å ha vært høyesterettsdommer fra 16. juli 2011.

MAGNI ELSHEIM (59) var konstituert høyesterettsdommer fra 27. februar 2023 til 30. juni 2023, og fra 9. oktober 2023 til 17. desember 2023.

HEDDA REMEN (64) var konstituert høyesterettsdommer fra 6. mars 2023 til 30. juni 2023.

ARNFINN BÅRDSSEN (56) har permisjon for å være dommer i Den europeiske menneskerettsdomstolen.

En mer detaljert oversikt over dommernes bakgrunn finnes på www.hoyesterett.no

HØGSTERETTS ADMINISTRASJON

Høgsteretts administrasjon består av eit juridisk og administrativt støtteapparat på til saman omkring 50 personar. Som domstolleiar deltar justitiarius i behandlinga av administrative spørsmål av prinsipiell og stor praktisk betydning for domstolen. Til dagleg blir Høgsteretts administrasjon leia av direktøren.

DIREKTØR BENTE J. KRAUGERUD (49)

Bente J. Kraugerud har juridisk embetseksamen frå Universitetet i Oslo. Ho tiltrådte som direktør i Høgsterett 1. oktober 2019. Ho kom frå stillinga som forhandlingsjef i Virke og har tidlegare erfaring frå Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og privat advokatverksemd.

Administrasjonen er organisert i tre einingar: juridisk utgreiingseining, informasjonseininga og administrativ eining. Det er i tillegg ein assisterande direktør, ein IKT-rådgivar og to sekretærer som hovudsakleg bistår justitiarius og direktøren.

JURIDISK UTGREIINGSEINING

Juridisk utgreiingseining blir leia av ein utgreiingsleiar og to nestleiarar og har i tillegg 21 utgreiarar, to protokollsekretærer og ein studentutgreiar. Både utgreiarane og protokollsekretærene er juristar. Dei fleste har bakgrunn frå andre domstolar, påtalemakta, advokatverksemd eller forvaltninga.

Utgreiarane har som hovudoppgåve å gi dommarane juridisk bistand i sakene som blir anka til Høgsterett. Når ei sak kjem inn til Høgsterett, blir ho fordelt til ein utgreiar som førebur saka for avgjerd i ankeutvalet. I sakene som blir fremma til munnleg behandling i Høgsterett, bistår utgreiaren under saksførebuinga og under behandlinga i avdeling, storkammer eller plenum. Utgreiarane har også andre varierte oppdrag, både for justitiarius, dommarane og direktøren. Utgreiarane behandlar materielle og prosessuelle spørsmål frå alle rettsområde. Utgreiarane er tilsette i åremål på sju år.

Protokollsekretærene er til stades under ankeforhandlinga, rådslåingane og domskonferansen og bistår elles dommarane med å sjekke kjelder og lese korrektur på avgjerdene.

INFORMASJONSEININGA

Informasjonseininga blir leia av ein informasjonssjef og har i tillegg ein informasjonsrådgivar og ein juridisk omsettar. Informasjonseininga har ansvaret for kontakten med publikum og presse, driftar nettsida og kanalane i sosiale medium og står for bilet-, video- og tekstproduksjon. Informasjonseininga omset òg avgjerdar, årsmeldinga og annan informasjon til engelsk.

ADMINISTRATIV EINING

Administrativ eining blir leia av ein kontorsjef og ein seksjonsleiar. Seksjonsleiarane og åtte saksbehandlarar utgjer saksbehandlingsseksjonen. Seksjonen registrerer alle innkomne saker og førespurnader og bistår dommarane og utgreiarane med det praktiske under behandlinga av sakene. Seksjonen varetar også andre funksjonar, slik som beramning av saker og kontroll av utdrag.

Administrativ eining har ytterlegare sju medarbeidarar med administrative støttefunksjonar som rekneskap, bibliotek, arkiv, rettsbetjentoppgåver, reinhald og kantinedrift.

ØKONOMI

Budsjettramna til Høgsterett blir fastsett av Stortinget gjennom eit eige kapittel i statsbudsjettet. I 2023 var saldert budsjett for kap. 61 Høgsterett 128 079 000 kroner.

LIKESTILLING

Arbeidet for likestilling og mot diskriminering er sentralt i arbeidsgivarstrategien vår. Likestillingsutgreinga for 2023 blir publisert på www.hogsterett.no.

Utgreiar Elise Gedde Metz saman med saksbehandlar Amalie Bekkum. Amalie vart tilsett i Høgsterett i året som gjekk.

HØGSTERETTS ADMINISTRASJON

Bente J. Kraugerud, direktør

Christopher Haugli Sørensen,
assisterande direktør

Liv Fjerstad, sekretær for justitiarius
Roar Hide Klausen, IKT-rådgivar
Ajin Rasheed, sekretær for direktøren

JURIDISK UTGREIINGSEINING

Knut Aastebøl, utgreiingsleiar
Christine Skjebstad Weigård, nestleiar
Monica M. Zak, nestleiar
Julia Kråkenes Bennin, utgreiar
Anders Berg Dønås, protokollsekretær
Erik Fjermers, utgreiar
Jostein Gulbrandsen Frank, utgreiar
Håkon Plener Fredriksen, utgreiar
Johannes Kohler, studentutgreiar
Fredrik Lied Lilleby, utgreiar
Marie Greve Lomsdalen, utgreiar

Severin Stang Lund, utgreiar
Merima Buzaljko Malik, utgreiar
Elise Gedde Metz, utgreiar
Jonatan Sasson Michaeli, utgreiar
Jon Alexander Neder, utgreiar
Steinar Solheim Nordal, utgreiar
Liv Johanne Jørgensen Ro, utgreiar
Helene Rolin, utgreiar
Kjersti Birkeland Rudslid, utgreiar
Ingvild Rosseland Sandhaug, utgreiar
Lars Kristian Skantze, utgreiar
Kjell Are Strøm, utgreiar
Victoria Steen Svendsen, utgreiar
Andreas Tangstrøm, utgreiar
Hege Kristine Aakre, utgreiar
Kjetil Aasen, protokollsekretær

INFORMASJONSEININGA

Ida Dahl Nilssen, informasjonssjef
Reidun Ellen Engh, juridisk omsettar
Rizwana Yedicam, informasjonsrådgivar

ADMINISTRATIV EINING

Akmal Hussain, kontorsjef
Anne B. Lea, seksjonssjef
Morten Almås, rettsbetjent
Mariluz Acosta, reinhaldsoperatør
Amalie Bekkum, saksbehandlar
Gunn May Grinden, saksbehandlar
Helga Mærde Gruer, saksbehandlar
Torill Melleby Jensen, økonomirådgivar
Bjørn Vidar Kristoffersen, rettsbetjent
Mina Kristoffersen, kantineansvarleg
Mette Moe, saksbehandlar
Julie So-Man Ng, saksbehandlar
Lisa-Beth Pettersen, berammar
Kjersti Ruud, saksbehandlar
Mariann Solbakk, saksbehandlar
Barbara Tracz, reinhaldsoperatør
Vivi Østby, bibliotekar

SAKER I 2023

Du kan lese om et utvalg av sakene på side [26-31](#).

Utfyllende statistikk finnes på side [32-35](#).

I 2023 avgjorde Høyesterett 51 sivile saker og 32 straffesaker etter muntlig behandling i avdeling. I tillegg ble to sivile saker behandlet av Høyesterett i plenum.

Mer enn hver fjerde dom i sivil sak fra lagmannsrettene og mer enn hver tredje dom i straffesak, blir anket til Høyesterett. Når det tas hensyn til variasjoner i sakstallene i ting- og lagmannsrettene, er trenden at det ankes hyppigere til Høyesterett enn for noen få år siden. Høyesterett mottok til sammen 2078 anker: 441 anker over dom i sivil sak, 354 anker over dom i straffesak, 578 anker over kjennelse eller beslutning i sivil sak og 705 anker over kjennelse eller beslutning i straffesak.

HØYESTERETT I PLENUM OG AVDELING

Plenumsbehandling benyttes bare når de aller viktigste sakene skal avgjøres. Som hovedregel avgjøres sakene i avdeling med fem av Høyesteretts 20 dommere, satt opp etter et tilfeldighetsprinsipp. Ved plenum deltar derimot alle dommere som ikke er inhabile eller har forfall. Et viktig formål er at et flertall av Høyesteretts dommere skal stå bak resultatet. I 2023 behandlet Høyesterett to saker i plenum: Svalbard-saken og ACER-saken. I Svalbard-saken var spørsmålet om Svalbardtraktaten gjelder på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard. Avklaringen gjaldt ikke bare for fangst av snøkrabbe, som det var spørsmål om i det konkrete tilfellet, men for all ressursutnyttelse på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard.

I ACER-saken var spørsmålet om Stortinget hadde fulgt Grunnlovens saksbehandlingsregler ved tilslutningen til EUs tredje energimarkedspakke, nærmere bestemt om tilslutningen kunne skje med alminnelig flertall eller om det krevdes tre fjerdedels flertall. Saker hvor det er spørsmål om en lov eller et annet stortingsvedtak er i strid med Grunnloven, er i kjernen for plenumsbehandling. At slike spørsmål skal avgjøres av Høyesterett i plenum, er forutsatt av Stortinget selv.

Siden alle dommerne deltar, krever saker i plenum generelt mer tid enn saker i avdeling, særlig til rådslagning, arbeid med domsutkast og domskonferanse i etterkant av ankeforhandlingen. Du kan lese mer om arbeidet med plenumssaker i artikkelen på side 6–9. Tiden som må settes av til én plenumssak, tilsvarer om lag den tiden det tar å behandle mellom åtte og ti avdelingssaker. Dette er en forklaring på at Høyesterett i 2023 behandlet færre saker i avdeling enn tidligere år.

STORT SPENN I SAKER

Høyesterett behandler spørsmål innenfor alle rettsområder, og som tidligere er det stor bredde i sakene som ble avgjort i 2023. For at en ankesak skal slippe inn til muntlig behandling i Høyesterett, må Høyesteretts ankeutvalg samtykke. Dersom saken reiser et prinsipielt rettsspørsmål, er det uten betydning om den gjelder store samfunnsmessige spørsmål eller mer hverdagslige problemer. Tvistegjenstandens verdi tillegges heller ikke stor vekt. Et forhold som peker seg ut blant de sivile sakene, er at det i 2023 ble behandlet flere saker om entrepriserett og andre saker knyttet til fast eiendom enn vanlig.

Blant straffesakene er det også i 2023 flere eksempler på at ny lovgivning og endrede samfunnsforhold skaper behov for rettsavklaring fra Høyesterett. Ett eksempel er saken der Høyesterett kom til at flyforbudet for russiske borgere også omfatter droneflyving ([HR-2023-1246-A](#)). Et annet eksempel er de to dommene Høyesterett avsa

om utilregnelighet på grunn av sterkt avvikende sinnstilstand ([HR-2023-1242-A](#) og [HR-2023-1243-A](#)). I kjølvannet av 22. juli-rettsaken ble det satt i gang en lovgivningsprosess som i 2020 munnet ut i en endring i utilregnelighetsregelen i straffeloven. Høyesterettsavgjørelsene i 2023 avklarte hvordan den nye bestemmelsen skal forstås.

På side 34 er det en oversikt over sakene fra 2023 fordelt på rettsområde. På de neste sidene kan du lese om et utvalg av sakene. Alle avgjørelsene er publisert på Høyesteretts nettside sammen med et kort sammendrag.

VERN AV DEN ENKELTES RETTSSIKKERHET

Sakene som blir fremmet til muntlig behandling i avdeling, gjelder først og fremst prinsipielle rettsspørsmål, hvor det er behov for rettsavklaring eller rettsutvikling. Selv om en del av disse sakene reiser spørsmål av direkte betydning for den enkeltes rettssikkerhet, gjelder det langt fra alle.

Ved anke over dom som ikke reiser prinsipielle spørsmål, ivaretas den enkeltes rettssikkerhet først og fremst ved at Høyesteretts ankeutvalg kan oppheve lagmannsrettens dom dersom den lider av klare feil. I straffesaker kan ankeutvalget også avsi frifinnende dom eller endre domfellelsen til å gjelde en mindre alvorlig straffebestemmelse.

I 2023 ble 42 av ankene over dom i sivil sak (9,3 %) og 32 av ankene over dom i straffesak (8,4 %) fremmet til behandling i avdeling eller forsterket rett. Sakene som ikke ble avgjort i 2023, er berammet i 2024. Høyesteretts ankeutvalg opphevet lagmannsrettens dom i 8 sivile saker og 11 straffesaker, samt avsa frifinnende dom i ytterligere én straffesak. Samlet sett overprøvde Høyesterett 12,4 % av de ankede dommene i sivile saker og 16,3 % i straffesaker, enten ved samtykke til behandling i Høyesterett eller ved dom i ankeutvalget.

HØYESTERETS ROLLE OG OPPGAVER

For at Høyesterett skal kunne ivareta rollen som prejidikatdomstol, har lovgiver fastsatt en samtykkeordning som innebærer at Høyesterett bare skal behandle anker over dom som reiser spørsmål av betydning utenfor saken eller som det av andre grunner er særlig viktig å få avgjort i Høyesterett. Det er Høyesteretts ankeutvalg som tar stilling til om kriteriene er oppfylt. Ankeutvalget består i den enkelte sak av tre dommere, og behandler sakene skriftlig.

Sakene som henvises til behandling i Høyesterett, avgjøres vanligvis etter muntlig behandling i avdeling med fem dommere. I saker av «særlig viktighet» kan Høyesterett settes enten i plenum eller i storkammer med elleve dommere.

Høyesteretts ankeutvalg kan oppheve lagmannsrettens dom dersom den lider av klare feil. I straffesaker kan ankeutvalget også avsi frifinnende dom eller endre domfellelsen til å gjelde en mindre alvorlig straffebestemmelse. Dette er saker som ikke reiser prinsipielle spørsmål, men som tidligere ville ha blitt fremmet til behandling i Høyesterett for å rette opp lagmannsrettens feil. Anker over kjennelse eller beslutning avgjøres som utgangspunkt av Høyesteretts ankeutvalg, men dersom den reiser prinsipielle spørsmål, kan den bli overført til behandling i avdeling.

Justitiarius og de nitten andre dommerne i Høyesterett veksler mellom Høyesteretts to avdelinger og arbeid med ankeutvalgssakene.

KJENNELSER OG BESLUTNINGER

Høyesterett ivaretar også rettssikkerheten i saker som verserer for tingretten eller lagmannsretten gjennom behandlingen av anker over kjennelser og beslutninger. Slike anker kan for eksempel gjelde avgjørelser om saksgangen i ting- eller lagmannsretten, sakskostnader, varetektsfengsling og andre tvangsmidler under etterforskning, og avgjørelser om ankesiling i lagmannsretten.

Om lag halvparten av ankene over kjennelse eller beslutning i straffesak – 325 anker – gjaldt beslutning av lagmannsretten om ikke å fremme anke i straffesak til muntlig behandling. Høyesterett har mottatt betydelig flere anker over slike beslutninger etter at silingsordningen ble utvidet med virkning fra 1. januar 2020. Ved utvidelsen fikk siktede i straffesaker med mer enn seks års strafferamme ikke lenger automatisk rett til ny full behandling i lagmannsretten.

I 2023 førte ankene over kjennelse eller beslutning frem i 33 sivile saker og 34 straffesaker.

SAKSBEHANDLINGSTIDEN

I 2023 gikk det i sivile saker i gjennomsnitt 7 måneder fra saken kom inn til Høyesterett og frem til ankeforhandlingen. Dette er en liten økning fra 2022, som særlig må ses i sammenheng med plenumssakene. I straffesaker gikk det i gjennomsnitt 3,6 måneder.

For sakene som ble avgjort i ankeutvalget, var gjennomsnittlig saksbehandlingstid i underkant av halvannen måned i de sivile sakene og i underkant av én måned i straffesakene.

SAKER I 2023

PLENUM

Svalbardtraktaten ga ikke latvisk rederi rett til snøkrabbefangst på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard

Det latviske selskapet SIA North Star Ltd. søkte om tillatelse til å fangste snøkrabbe på den norske kontinentalsokkelen utenfor Svalbard. Søknaden ble avslått av norske myndigheter fordi det bare er norske fartøy og selskaper som etter norsk regelverk kan få fangste snøkrabbe på kontinentalsokkelen. Rederiet mente at departementets avslag var ugyldig fordi den strider mot Svalbardtraktaten, som Norge og en rekke andre land har underskrevet. Rederiet mente at traktaten også gjelder på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard. Høyesterett kom til at likebehandlingsregelen i Svalbardtraktaten gjelder i Svalbards indre farvann og sjøterritorium – inntil 12 nautiske mil fra grunnlinjene – men ikke på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard. Nærings- og fiskeridepartementets vedtak var basert på en riktig tolkning av traktaten. [HR-2023-491-P](#)

ACER-saken – Stortinget handlet i samsvar med Grunnloven

Stortinget samtykket i 2018 i at regelverket i EUs tredje energimarkedspakke ble tatt inn i EØS-avtalen og ble bindende for Norge. Et formål med energimarkedspakken er å lette omsetning av elektrisk kraft og naturgass over landegrensene. Stortingets vedtak ble truffet med vanlig flertall etter Grunnloven § 26 andre ledd. Nei til EU reiste sak mot staten og gjorde gjeldende at myndighetsoverføringen som vedtaket innebar var mer enn «lite inngripende», og at saken derfor skulle vært behandlet etter Grunnloven § 115, som krever tre fjerdedels flertall. Høyesterett slo fast at ACER/ESA ikke kan bestemme om det skal bygges nye utenlandskabler, forby restriksjoner på eksport av kraft eller fastsette strømpriser. Det dreide seg om en svært begrenset og «lite inngripende» myndighetsoverføring. Høyesterett uttalte at «lite inngripende»-vurderingen måtte knyttes til den konkrete myndighetsoverføringen som ble lagt frem for Stortinget i 2018, og ikke til tidligere myndighetsoverføringer på samme område. [HR-2023-2030-P](#)

SIVILE SAKER I AVDELING

Forbudet mot Schibsteds kjøp av Nettbil ble opphevet

Schibsted hadde kjøpt aksjemajoriteten i Nettbil, som er en nettmarkedsplass for bruktbiler. Schibsted var også majoritets-eier i Finn AS som blant annet selger rubrikkannonser for bruktbiler på Finn.no. Konkurransetilsynet mente at oppkjøpet i betydelig grad ville hindre effektiv konkurranse, og fattet vedtak om forbud og påla Schibsted å selge aksjene. Høyesterett uttalte at Finns produkt er begrenset til en rubrikkannonsertjeneste for salg av bruktbil, mens Nettbils produkt i tillegg er en overtakelse av alt salgsarbeid. Det var også andre forskjeller mellom selskapenes produkter, ikke minst en betydelig prisforskjell, som gjorde at de ikke kunne anses å være i det samme markedet. Oppkjøpet ville derfor ikke hindre effektiv konkurranse. Konkurransetilsynets forbud ble opphevet. [HR-2023-299-A](#)

Erstatningskrav mot leder av håndverkerbedrift var foreldet

En forbruker engasjerte en håndverkerbedrift til å utføre byggarbeider på en enebolig. Samme person var daglig leder, styreleder og majoritetsaksjonær. I august 2017 ble det avdekket mangler ved arbeidene, blant annet på grunn av «dårlig ledelse». Etter at foretaket hadde gått konkurs, gikk forbrukeren i oktober 2020 til søksmål mot lederen med krav om erstatning fra ham. Søksmålet var basert på at manglene skyldtes uaktsom ledelse. Lederen hevdet at kravet var foreldet og fikk medhold i dette i Høyesterett. [HR-2023-585-A](#)

Vedtaket om felling av ulv innenfor ulvesonen var gyldig

Klima- og miljøverndepartementet vedtok i 2019 å felle inntil seks ulver i Letjennareviret, som ligger i ulvesonen. NOAH brakte vedtaket inn for domstolene. Høyesterett understreket at felling av ulv i ulvesonen krever en avveining mellom de offentlige hensyn som tilsier felling og de vernehensyn som taler mot. Høyesterett la vekt på at bestandsmålet var nådd med god margin, og kom til at det var interesseovervekt for å felle ulvene. [HR-2023-936-A](#)

Avl på hunderasen cavalier er i strid med dyrevelferdsloven

Dyrebeskyttelsen reiste sak mot Norsk Kennel Klub, to rasehundklubber og flere oppdrettere fordi den mente at avl på cavalier king charles spaniel og engelsk bulldog var i strid med dyrevelferdsloven. Årsaken er at rasene er særlig utsatt for sykdom og plager. Høyesterett kom til at fortsatt avl av cavalier er i strid med loven, mens det under et bestemt avlsprogram fortsatt vil være lov å avle engelsk bulldog. [HR-2023-1901-A](#)

Utbetaling av livsforsikring betød ikke fradrag i erstatningen til etterlatte etter feilbehandling

En kvinne døde som følge av forsinket diagnostikk av fæflekkreft og etterlot seg ektemann og to små barn. Pasientskadenemnda tilkjente erstatning for tap av forsørger, men gjorde fradrag på om lag 20 prosent fordi den avdøde hadde hatt en livsforsikring. Høyesterett uttalte at det ikke skal gjøres fradrag for utbetalte livsforsikringer dersom erstatningen for tap av forsørger er på 15 G eller mindre for voksne og 5 G eller mindre for barn. Det skal også vises varsomhet med å gjøre fradrag for forsikringsytelser over det nivået. I tråd med dette var det ikke grunnlag for å gjøre fradrag i erstatningen i den konkrete saken. [HR-2023-268-A](#)

Kommunens krav om tilbakeføring av penger etter boligkjøp førte ikke fram

Oslo kommunes foretak Boligbygg inngikk i 2016 en avtale om å kjøpe leiligheter og garasje plasser av et eiendomsselskap for i overkant av 75 millioner kroner. Etter oppslag i mediene og påfølgende undersøkelser konkluderte kommunen med at den hadde kjøpt til overpris, og vedtok å kreve tilbake 13 millioner kroner fordi summen måtte regnes som ulovlig statsstøtte. Høyesterett kom til at vedtaket var ugyldig fordi Oslo kommune hadde lagt feil tidspunkt for kjøpsavtalen til grunn for sitt krav. Siden Boligbygg hadde inngått avtalen uten nødvendig fullmakt, måtte den regnes som bindende fra et senere tidspunkt. Eiendomsprisene hadde steget etter inngåelsen av avtalen og dette hadde betydning for hvorvidt det forelå statsstøtte. Eiendomsselskapet ble frifunnet for tilbakebetalingskravet. [HR-2023-1807-A](#)

E-post fra tillitsvalgt var varsel etter arbeidsmiljøloven

En tillitsvalgt hadde i en e-post til en leder i bedriften kommet med kritikk av en HR-ansvarligs opptreden i et møte, der den tillitsvalgte hadde bistått en ansatt. Høyesterett kom til at e-posten var et varsel etter arbeidsmiljøloven. Høyesterett bygget på at varselbegrepet i arbeidsmiljøloven er vidt og omfatter ytringer fra arbeidstakere – inkludert tillitsvalgte – som må oppfattes slik at hen sier ifra om et kritikkverdig forhold i virksomheten. Dette er forhold som strider mot rettsregler, skriftlige etiske retningslinjer i virksomheten eller etiske normer som det er bred oppslutning om i samfunnet. [HR-2023-2430-A](#)

«Disponibelperioder» er ikke arbeidstid

En offshorearbeider var innvilget redusert arbeidstid slik at han byttet mellom «disponibelperioder» og friperioder. I deler av disponibelperiodene ble han beordret ut på sokkelen for å utføre arbeid, mens i andre deler av perioden hadde han fri. Han anførte at han hadde rett til tilsvarende reduksjon i disponibeltiden. Høyesterett kom med henvisning til EUs arbeidsmarkedsdirektiv, til at arbeidstakeren i disponibelperioden ikke var pålagt tilstrekkelige begrensninger i sin frihet til at dette kunne regnes som arbeidstid. [HR-2023-2068-A](#)

Oslo Plaza og Bristol kan ikke gjøre trekk i arbeidstakernes tips

Ved Oslo Plaza Hotel og Hotel Bristol i Oslo mottar flere grupper av arbeidstakere tips fra gjester. Frem til 2019 ble tipsen fordelt uavkortet mellom de ansatte. På grunn av nye forpliktelser for arbeidsgiver ved behandlingen av tips, valgte hotellene å gjøre trekk i tipsen for å dekke blant annet arbeidsgiveravgift og utgifter til å administrere tipsordningen. Høyesterett kom til at hotellene ikke hadde rett til å gjøre dette. Gjestenes tips er ikke er en ytelse til arbeidsgiveren, men en påskjønnelse og en betaling til arbeidstakerne. Det var ikke rettslig grunnlag for at arbeidsgiver kunne gjøre fradrag i ansattes tips for å dekke egne kostnader. [HR-2023-728-A](#)

Alle de 20 dommerne i Høyesterett samlet i plenumssalen, oktober 2023.

SAKER I 2023

Rett til foreldrepenger faller ikke bort på grunn av for sent fremsatt krav

En far som våren 2019 søkte om utsatt uttak av foreldrepenger, fikk avkortet stønadsperioden med drøyt 13 uker. Grunnlaget for avkortningen var at Nav, før loven ble endret i 2021, praktiserte regelverket slik at hvis fars uttak ikke startet umiddelbart etter siste dag i mors uttaksperiode, måtte han søke om utsettelse senest siste dag i mors uttaksperiode. Hvis far ikke søkte innen denne fristen, mistet han retten til foreldrepenger for en periode tilsvarende forsinkelsen. Trygderetten stadfestet vedtaket. Saken ble klaget inn til Sivilombudet, som konkluderte med at Navs praksis ikke hadde grunnlag i folketrykkløven. Nav fastholdt likevel sitt vedtak. Høyesterett kom til samme konklusjon som Sivilombudet og kjente Trygderettens kjennelse ugyldig. Etter Høyesteretts syn var det etter lovens ordlyd ikke grunnlag for å oppstille en slik frist som medførte bortfall av stønad, og andre rettskilder kunne heller ikke begrunne dette. [HR-2023-2432-A](#)

Musiker hadde ikke produsentrett til lydopptak

En musiker hadde gjort opptak av egenkomponerte enkeltspor med eget utstyr. Enkeltporene ble inkorporert i sanger som et plateselskap utga på et album i 2019. Plateselskapet og musikeren var enige om at han hadde krav på artistroyalty som opphaver og utøvende kunstner. De var også enige om at det var plateselskapet som hadde rettighetene som produsent for de endelige sangene. Spørsmålet for Høyesterett var om musikeren hadde krav på et særskilt vederlag som produsent for enkeltsporene han hadde tatt opp, og som ble brukt i tre av sangene på albumet. Høyesterett kom til at musikeren gjorde lydopptakene som en integrert del av sin rolle som komponist og artist i et prosjekt som var initiert, tilrettelagt og bekostet av plateselskapet. Selskapet hadde derfor produsentrettighetene. [HR-2023-2282-A](#)

Advokatene Ulf Martin Veel Larsen (foran) og Jørgen Vangsnes under saken om Dr. Holms Hotel (HR-2023-847-A).

Erstatningskrav mot barnevernet var foreldet

Tre brødre hadde vært utsatt for omfattende omsorgssvikt i barndommen på 1960- og 1970-tallet. Brødrene krevde erstatning fra kommunen fordi barnevernet ikke hadde grepet inn og iverksatt tiltak. Høyesterett kom til at erstatningskravene var foreldet etter 20-årsregelen i foreldelsesloven. Foreldelsesloven § 9 gjør unntak for skade i forbindelse med «erhvervsvirksomhet», men myndighetsutøvelse fra barnevernets side kunne ikke likestilles med dette. Det er både prinsipielt og praktisk av en annen karakter. Lovens vilkår for å gjøre unntak fra 20-årsregelen var derfor ikke oppfylt. [HR-2023-2303-A](#)

Utilregnelig gjerningsmann mistet ikke arveretten etter drap på faren

En 36 år gammel mann som led av paranoid schizofreni, skjøt og drepte sin far, og skjøt etter farens samboer uten å treffe. Han ble regnet som utilregnelig i gjerningsøyeblikket og ble derfor ikke straffet. Spørsmålet for Høyesterett var om sønnen skulle miste retten til arv etter sin far. Etter arveloven kan en som er dømt for drap på sin arvelater fratras retten til arv, etter en helhetsvurdering. Høyesterett kom til at sønnen i denne saken ikke taper arveretten. Høyesterett uttalte at selv om arvelovens bestemmelse rammer tilfeller der det av hensyn til den avdøde vil være støtende om gjerningspersonen skulle arve ham eller henne, skal det mye til for å frata arv når handlingen er motivert av alvorlig sinnslidelse. [HR-2023-2098-A](#)

Servitutt var ikke til hinder for utbygging av hotell på Geilo

Eieren av Dr. Holms Hotel kjøpte i 2008 opp en naboeiendom for å bygge ut hotellet. Naboeiendommen var påheftet en begrensning, en såkalt negativ servitutt, som fastslo at eiendommen ikke kunne brukes til hotellvirksomhet. Grunneiere reiste sak mot hotelleieren med påstand om at utbyggingen ville være i strid med servitutten. Høyesterett kom til at det ikke var en såkalt strøksservitutt, som skal verne om en særskilt bo- og byggestil i området. Et sentralt formål med servitutten syntes å ha vært å hindre konkurranse med hotellet. Den stod derfor ikke i veien for utbyggingen. [HR-2023-847-A](#)

STRAFFESAKER I AVDELING

15 000 kroner i bot for promillekjøring med elsparkesykkel

En mann ble stanset av politiet da han en sommerkveld kjørte elsparkesykkel i Oslo sentrum med en promille på 0,8. Promillekjøring med elsparkesykkel er underlagt det samme regelverket som tyngre kjøretøyer, som bil. Høyesterett kom likevel til at forskjellen i skadepotensial tilsa en vesentlig mildere reaksjon enn for promillekjøring med bil. Straffen ble satt til en bot på 15 000 kroner, og mannen beholdt førerretten for motorvogn. [HR-2023-298-A](#)

Grensa for kjøring i påvirket tilstand etter inntak av cannabis

Lagmannsretten hadde dømt en kvinne for to tilfeller av kjøring i påvirket tilstand, da hun hadde hatt en konsentrasjon av THC i blodet som lå over grensa fastsatt i forskrift. THC er virkestoffet i cannabis. Tiltalte mente at grensa i forskriften er satt for lavt, i strid med loven. Høyesterett la til grunn at lovens ordlyd ikke ga begrensninger for hvor grensa kan settes, og at gjeldende grense lå innenfor forarbeidernes retningslinjer om at det primære siktemålet er å ramme alle tilfeller som kan gi påvirkning. Høyesterett uttalte at det er opp til lovgiver å vurdere om grensa skal settes høyere, slik at den ikke rammer restkonsentrasjoner som ikke har påvirket kjøreevnen. [HR-2023-2307-A](#)

Oppholdskrav ved dagpenger er ikke i strid med EØS-retten

En mann var dømt for trygdebedrageri etter å ha mottatt dagpenger uten å opplyse Nav om at han periodevis oppholdt seg i Sverige. Folketrykkløven stiller vilkår om opphold i Norge for rett til dagpenger. Høyesterett kom til at oppholdskravet er forenlig med EØS-retten. Høyesterett la stor vekt på EFTA-domstolens rådgivende uttalelser og konklusjon om at medlemsstatene står fritt til å fastsette oppholdskrav i andre tilfeller enn de som er regulert i EUs trygdeforordning artiklene 64 til 65a. Domfellelsen ble opprettholdt. [HR-2023-301-A](#)

Flyforbudet for russiske borgere omfatter droneflygning

En britisk-russisk statsborger var tiltalt for å ha fløyet droner over Svalbard. Han ble frifunnet i ting- og lagmannsretten, som mente at flyforbudet i sanksjonsforskriften mot Russland ikke omfatter droneflygning. Høyesterett kom til at flyforbudet omfatter droneflygning og må forstås i samsvar med tilsvarende bestemmelse i EU-forordningen om restriktive tiltak mot Russland. Droner faller inn under begrepet «aircraft». Forbudet omfattet også ubemannede og ikke-registrerte luftfartøyer, slik som dronen i denne saken. [HR-2023-1246-A](#)

Feil å frifinne politijurist for grovt uaktsom tjenestefeil

Etter å ha mottatt anmeldelse om tyveri fra en privat bolig i Tønsberg, besluttet en politijurist at anmelderens vaskehjelp skulle pågripes og boligen hennes ransakes. Politijuristen ble tiltalt for grovt uaktsom tjenestefeil, men ble frifunnet i lagmannsretten. Tyverianmeldelsen gjaldt blant annet bunadsølv som sist ble sett mer enn et halvt år før anmeldelsen ble sendt inn. Beslutningen om å pågripe og ransake ble truffet uten etterforskning. Høyesterett kom til at politijuristen hadde brutt sin tjenesteplikt, og at han hadde opptrådt grovt uaktsomt. [HR-2023-805-A](#)

Klimaaktivist frifunnet etter demonstrasjon i departement

En klimaaktivist var bøtelagt etter en demonstrasjon i resepsjonen til Helse- og omsorgsdepartementet. Hun var én av flere som hadde gått inn i departementets åpne publikumsområde og satt seg ned på gulvet. Departementets drift ble ikke hindret eller vesentlig forstyrret. Etter å ha nektet å følge politiets ordre om å forlate resepsjonsområdet, ble hun arrestert og bøtelagt. Spørsmålet var om dette var i strid med EMK artikkel 11, som beskytter retten til å delta i fredelige samlinger. Etter en samlet vurdering av om myndighetenes tiltak var nødvendige og forholdsmessige, kom Høyesterett til at pågrepelse, politi-arrest i mer enn seks timer og påfølgende bøtelegging var et uforholdsmessig inngrep i samlingsfriheten. Kvinnen ble frifunnet. [HR-2023-604-A](#)

Voldtekt omfatter overrumplingsstifeller

En mann og en kvinne hadde danset sammen på et utested og hatt frivillig og gjensidig fysisk kontakt. På et tidspunkt tok mannen hånden sin raskt innunder kvinnes skjørt og stakk en finger opp i skjeden hennes bakfra. For dette ble mannen i tingretten dømt for voldtekt. I lagmannsretten ble han dømt etter det mildere straffebudet om seksuell handling uten samtykke. Høyesterett kom til at overrumplingsstifeller der den seksuelle handlingen kommer så uventet at den fornærmede reelt sett ikke rekker å reagere, er omfattet av straffebudet om voldtekt, nærmere bestemt forbudet mot seksuell omgang med noen som er «ute av stand til å motsette seg handlingen». Frivillig fysisk kontakt mellom to personer tilsier ikke at den ene kan overrumple den andre med mer inngripende seksuelle handlinger. Lagmannsrettens dom ble opphevet. [HR-2023-2193-A](#)

Instruktør på Politihøgskolen dømt for seksuelt krenkende adferd

Under en sanitetsøvelse skulle en instruktør på Politihøgskolen vise på en kvinnelig student hvordan man søkte etter blod på en skadet person, blant annet ved å føre hånden over huden på låret. Mens hans gjorde dette, sa han «her var det klamt». Etter at han var ferdig, spurte han studenten «følte du deg voldtatt nå?», og da hun svarte nei, sa han «da gjorde jeg ikke jobben min godt nok». Instruktøren gjentok de siste utsagnene da studentens makker gjorde øvelsen på låret hennes. Høyesterett uttalte at i vurderingen av om atferden rammes av straffelovens bestemmelse om seksuelt krenkende atferd, må det foretas en samlet bedømmelse av den konkrete situasjonen og det aktuelle hendelsesforløpet. Det kreves ikke at utsagnet er seksuelt motivert, eller at det blir oppfattet som seksuelt krenkende, kun at det har en seksuell tilknytning. Det skal imidlertid være rom for uheldig og klønede opptreden før adferden rammes av straffelovens bestemmelse om seksuelt krenkende adferd. Høyesterett kom til at instruktørens adferd var over terskelen for det straffbare.

[HR-2023-1063-A](#)

Berøring av spedbarn var ikke seksuell handling

En far ble filmet og fotografert av mor mens han i forbindelse med stell av sin halvt år gamle datter berørte barnet inntil kjønnsorganet. Etter at mor flyttet ut av hjemmet, anmeldte hun far til politiet med filmene og bildene som dokumentasjon. Lagmannsretten dømte mannen til fengsel i 45 dager for seksuell handling, men Høyesterett frifant ham. Høyesterett slo fast at det må foretas en helhetsvurdering av handlingen med utgangspunkt i dens ytre trekk – hvor intim berøringen er, dens varighet og intensitet. Også situasjonen som handlingen inngår i, relasjonen mellom de involverte og deres alder spiller inn. Ikke enhver handling med et visst seksuelt preg rammes av straff. Det har betydning om berøringen er seksuelt motivert. I en situasjon med stell og vask av barnet, der nakenhet og berøring av barnets kjønnsorgan naturlig inngår, skal det noe mer til enn ellers før en upassende, uforsiktig eller klønede berøring av barnet rammes som en seksuell handling. [HR-2023-2436-A](#)

Barns politiforklaringer kunne brukes som bevis

To gutter på nesten 11 og 12 år ble avhørt av politiet. De ble gjort oppmerksomme på at de måtte snakke sant, men det ble ikke sagt noe om unntak fra forklaringsplikt. Guttene fortalte at far hadde slått mor. I senere avhør sa barna at de ikke hadde sett dette, og at de ikke ønsket at far skulle straffes. Spørsmålet for Høyesterett var om forklaringene fra det første avhøret kunne brukes som bevis, siden barna i utgangspunktet først skulle ha vært informert om nærstående rett til fritak. Skal man unnlate å informere om dette, må det være en grunn til det, uttalte Høyesterett. Det var det i denne saken, siden far ble siktet kort tid etter avhøret. Etter dette hadde barna plikt til å forklare seg. Å fortelle et barn i det ene øyeblikket at det ikke har plikt til å forklare seg, for så å si det motsatte i det neste, harmonerte etter Høyesteretts syn ikke med hensynene bak reglene om forklaringsplikt og -fritak i straffeprosessloven. Avhørene var derfor lovlig mottatt og kunne brukes som bevis i retten. [HR-2023-2212-A](#)

Avklaring av bestemmelsen om utilregnelighet på grunn av sterkt avvikende sinnstilstand

I kjølvannet av 22. juli-rettsaken ble det satt i gang et lovarbeid som i 2020 munnet ut i en endring i utilregnelighetsregelen i straffeloven. Høyesterett behandlet to saker for å avklare hvordan den nye regelen om utilregnelighet på grunn av sterkt avvikende sinnstilstand skal forstås. I den ene saken var en mann tiltalt for 117 tilfeller av trusler mot flere offentlige tjenestepersoner. Høyesterett kom til at mannen ikke hadde en sterkt avvikende sinnstilstand, og at han derfor kunne straffes. I den andre saken var en mann tiltalt for å ha forsøkt å drepe sin ektefelle og en tilfeldig person i trafikken. Med ektefellen som passasjer hadde han kjørt med en voldsom fart inn i bilen foran. Høyesterett kom til at denne mannen var utilregnelig på grunn av sinnstilstanden. [HR-2023-1242-A](#) og [HR-2023-1243-A](#)

Snøskuterkjøring i utmark var ikke nødvendig og straffbar

En gårdbruker fraktet materialer og utstyr på vinterstid i Innlandet, og valgte å bruke snøskuteren om lag 20 kilometer ekstra for også å hente en sag ved en fiskebu inne på fjellet. Snøskuterkjøringen skjedde i utmarksområde. Etter motorferdselloven er slik kjøring i utmark forbudt, med mindre den ansees nødvendig for jordbruksdriften. Gårdbrukeren ble i lagmannsretten dømt for ulovlig utmarkskjøring, men anket til Høyesterett fordi han mente kjøringen for å hente saken var nødvendig. Høyesterett understreket at lovens ordlyd «nødvendig» og formålet om å verne miljøet, setter grenser for en næringsutøvers rett til motorferdsel i utmark. Den næringsdrivende må ha et handlingsrom for å kjøre i utmark når dette vurderes som nødvendig av hensyn til rasjonell drift av virksomheten. Det er imidlertid ikke tilstrekkelig at kjøringen er nyttig eller hensiktsmessig hvis det finnes et alternativ som unngår eller reduserer bruk av utmarken. Vilkåret om nødvendighet vil være oppfylt dersom det ikke er reelle alternativer, eller disse er åpenbart mindre egnet eller vesentlig mer tyngende. I dette tilfellet hadde gårdbrukeren andre alternativer for å få hentet saken, og motorferdselen var da ikke «nødvendig». [HR-2023-2402-A](#)

Fengselsstraff på 45 dager etter brann i Florø

En mann som skulle hjelpe en nabo med å tine opp et frossent vannrør, plasserte en varmluftspistol mot vannrøret før han forlot stedet. Det oppstod brann i bygården, og flere personer måtte evakuere, også fra to nabobygg på grunn av spredningsfare. Høyesterett fastsatte straffen til 45 dager i fengsel og pekte på at mannens handlemåte innebar en betydelig risiko for skader, ikke minst siden bygården var en del av en trehusbebyggelse. I tillegg til at menneskeliv kunne gått tapt, trakk de store økonomiske skadene etter brannen i skjerpende retning. [HR-2023-1251-A](#)

Gjenopptakelseskommissjonen fikk tilgang til lydopptak i flydroppsaken

Gjenopptakelseskommissjonen ba om tilgang til et lydopptak med forklaringer om den såkalte flydroppsaken gitt av en polititjenestemann og informanten under straffesaken mot dem. Forklaringene var gitt for lukkede dører etter domstollovens bestemmelse om hemmelighet for alltid. Lagmannsretten avsto kravet om innsyn og viste til utleveringsforbudet i straffeprosessloven. Flere av de som var dømt anket. Høyesterett kom til at utleveringsforbudet ikke var til hinder for å gi kommisjonen innsyn i denne typen hemmelig materiale, og la særlig vekt på kommisjonens plikt til å hindre spredning. [HR-2023-2312-A](#)

Straffbart å gi uriktig forklaring for forliksrådet

En manager som lå i konflikt med en annen person etter Instagram-innlegg, sendte kopi av en manipulert e-post til advokaten sin. E-posten framsto som dokumentasjon på et økonomisk tap. Advokaten sendte e-posten videre til forliksrådet som vedlegg til en forliksklage. Manageren ble etter dette tiltalt og straffet for å ha gitt uriktige opplysninger til forliksrådet. Han anket til Høyesterett. Spørsmålet for Høyesterett var om forbudet i straffeloven mot å gi uriktige opplysninger til «retten» også omfatter opplysninger gitt til forliksrådet. Høyesterett svarte bekræftende på dette, siden forliksrådet blir regnet for å være en domstol. Dette er ikke i strid med det strafferettslige lovkravet. Anken fra manageren førte ikke fram. [HR-2023-1638-A](#)

Gebyr til transportselskap for brudd på kjøre- og hviletiden

Et transportforetak var ilagt et gebyr på 2000 kroner etter at en sjåfør hadde brutt bestemmelsene om kjøre- og hviletid. Foretaket brakte gebyrvedtaket inn for domstolene, men vedtaket ble opprettholdt i ting- og lagmannsretten. Slik reglene var på tidspunktet for kjøringen, kunne et foretak bøtelegges uten at det var påvist skyld hos noen enkeltperson. Høyesterett uttalte at dette ikke var i strid med EMK. Men ved en lovendring i 2022, ble det innført en regel om at et foretak bare kan bøtelegges dersom noen som har opptrådt på vegne av foretaket, har opptrådt uaktsomt. Høyesterett kom til at dette må gjelde selv om kjøringen skjedde før lovendringen. Siden lagmannsretten ikke hadde tatt stilling til om sjåføren hadde vært uaktsom, ble dommen opphevet og lagmannsretten måtte behandle saken på nytt. [HR-2023-1212-A](#)

Utsagn mot fiskeriinspektører var straffbare

To kvinnelige fiskeriinspektører utførte kontroll på et fiskemottak i Finnmark. En mann som jobbet ved fiskemottaket kom med flere utsagn mot fiskeriinspektørene. Et av utsagnene siktet til det nordnorske begrepet «hail», som har et seksualisert innhold. Spørsmålet for Høyesterett var om ytringene rammes av straffelovens bestemmelse om utilbørlig atferd som forulemper offentlig tjenesteperson. Retten vurderte utsagnene i lys av lokal sjargong og ytringsfriheten, og konkluderte med at tiltaltes utsagn var over terskelen for det straffbare. Retten viste særlig til at formålet med straffebudet er å verne offentlige interesser og utføringen av tjenestehandlinger. De utfordringene som fiskeriinspektører kan stå overfor, gjør det viktig å trygge arbeidshverdagen deres og slå ned på ydmykende opptreden som er egnet til å undergrave den autoritet de er avhengige av. [HR-2023-2392-A](#)

STATISTIKK 2023

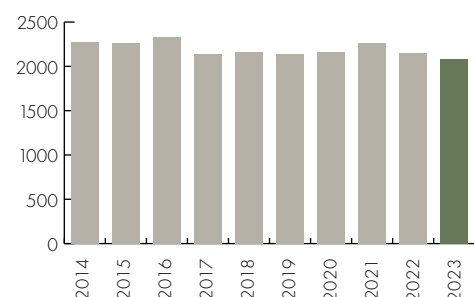
SAKSINNKOMST

I 2023 mottok Høyesterett til sammen 2078 ankesaker.

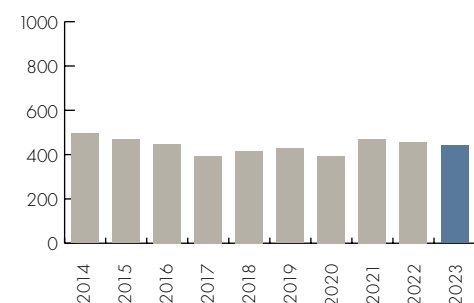
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sivile saker, anke over dom	496	469	447	393	416	428	394	471	457	441
Sivile saker, anke over kjennelse eller beslutning	619	606	663	558	593	596	603	615	580	578
Straffesaker, anke over dom	400	381	382	407	403	428	347	373	379	354
Straffesaker, anke over kjennelse eller beslutning	761	804	839	783	752	692	820	807	739	705
Totalt	2276	2260	2331	2141	2164	2144	2164	2266	2155	2078

Høyesterett mottok i tillegg 76 andre saker (begjæring om oppfriskning, omgjøring eller gjenåpning, krav om erstatning for sakskostnader fra det offentlige, foreleggelse av habilitetsspørsmål i lagmannsretten mv.).

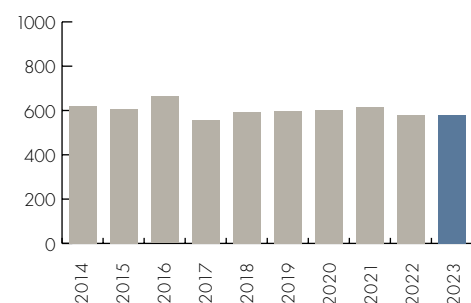
TOTALT ANTALL ANKESAKER

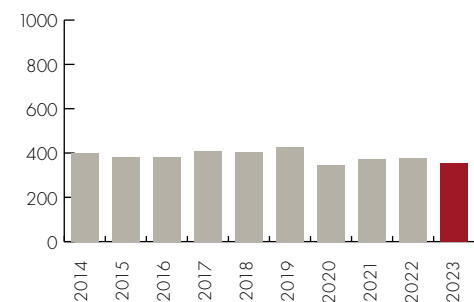
SIVILE SAKER ANKE OVER DOM

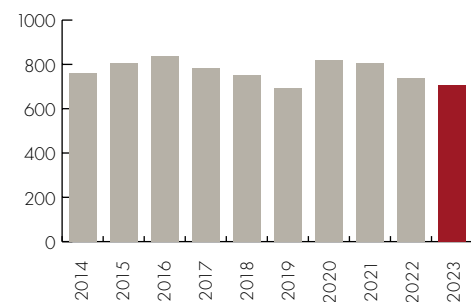
SIVILE SAKER ANKE OVER KJENNELSE ELLER BESLUTNING

STRAFFESAKER ANKE OVER DOM

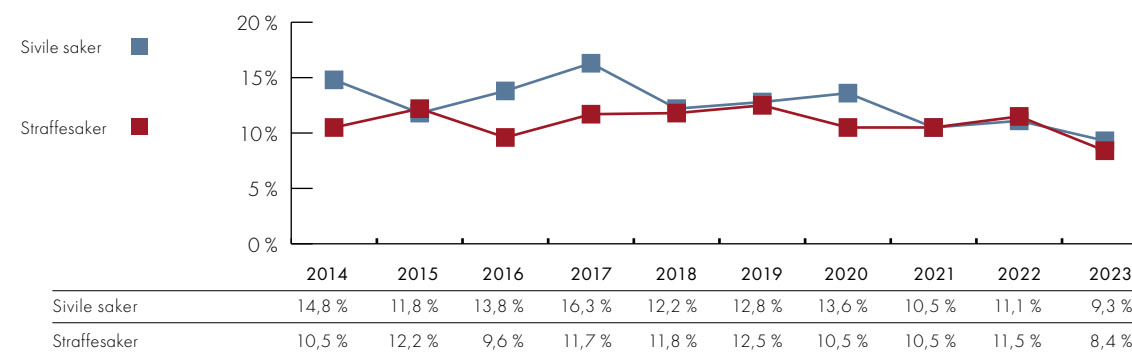

STRAFFESAKER ANKE OVER KJENNELSE ELLER BESLUTNING

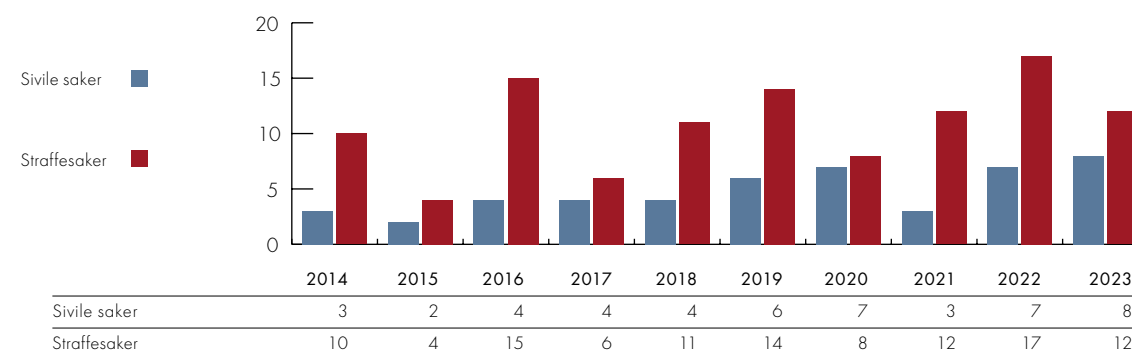
ANKER OVER DOM FREMMET TIL BEHANDLING I HØYESTERETT

Ved anke over dom avgjør Høyesteretts ankeutvalg om anken skal fremmes til behandling. Anken kan bare fremmes dersom den gjelder spørsmål som har betydning utenfor saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken avgjort i Høyesterett. I 2023 ble 9,3% av ankene over dom i sivil sak og 8,4% av ankene over dom i straffesak fremmet til behandling.

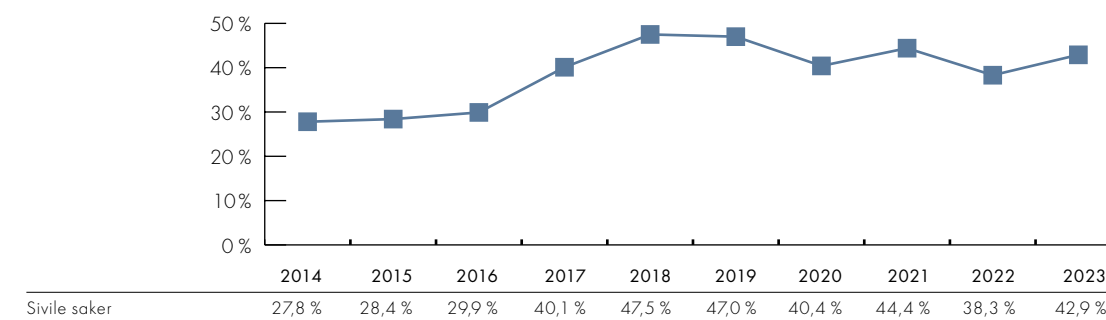
DOM I ANKEUTVALGET

I stedet for å fremme en anke over dom til behandling i Høyesterett, kan Høyesteretts ankeutvalg oppheve lagmannsrettens dom dersom den lider av klare feil. I straffesaker kan ankeutvalget også avsi frifinnende dom eller endre domfellelsen til å gjelde en mindre alvorlig straffebestemmelse. I 2023 avsa ankeutvalget dom i 8 sivile saker og 12 straffesaker.

ANKER OVER KJENNELSE ELLER BESLUTNING I SIVILE SAKER NEKTET FREMMET

I sivile saker kan Høyesteretts ankeutvalg på nærmere vilkår nekte fremmet en anke over kjennelse eller beslutning. I 2023 ble 42,9% av ankene over kjennelse eller beslutning i sivile saker nektet fremmet.

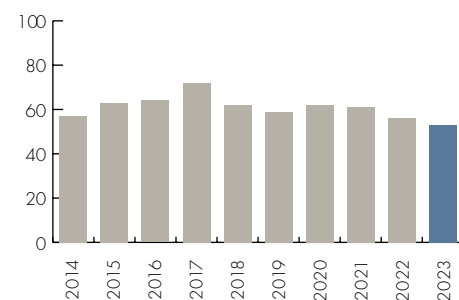

SAKER I AVDELING OG FORSTERKET RETT

I 2023 avgjorde Høyesterett 51 sivile saker og 32 straffesaker etter muntlig behandling i avdeling. I tillegg ble 2 sivile saker behandlet i plenum.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sivile saker	57	63	64	72	62	59	62	61	56	53
Straffesaker	47	54	49	50	43	61	43	30	55	32
Totalt	104	117	113	122	105	120	105	91	111	85

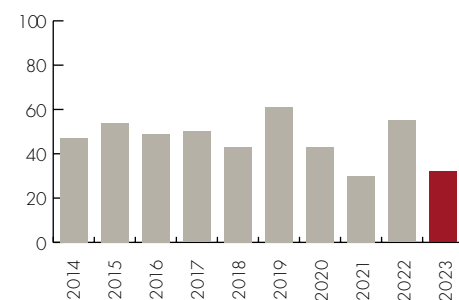
SIVILE SAKER

SAKSTYPER

Erstatningsrett	6
Fast eiendom	6
Entreprise	5
Forvaltning	5
Sivilprosess	5
Arbeidsrett	3
Obligasjonsrett	3
Pasientskadeerstatning	3
Forsikringsrett	2
Opphavsrett	2
Selskapsrett	2
Skatterett	2
Advokatrett	1
Anskaffelsesrett	1
Arverett	1
Dyrevelferd	1
Folkerett	1
Konkurranserett	1
Sjørett	1
Statsrett	1
Tvungent psykisk helsevern	1

STRAFFESAKER

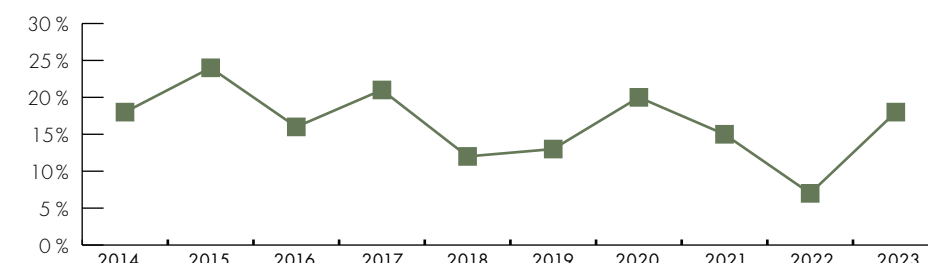

SAKSTYPER

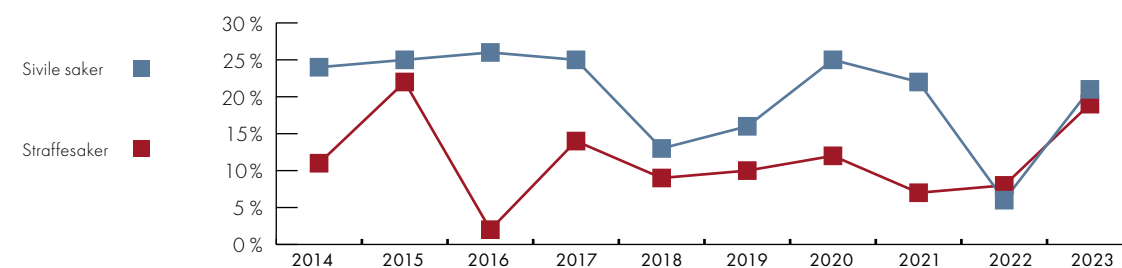
Seksuallovbrudd	6
Straffeprosess	6
Trafikklovbrudd	4
Ulovlig befatning med skytevåpen mv.	3
Vern av offentlig myndighet mv.	3
Reaksjonsvalg	2
Skyldvne	2
Tvungent psykisk helsevern	2
Sanksjonsforskrift	1
Uriktig forklaring	1
Vinningslovbrudd	1
Voldslovbrudd	1

DISSENSER

I 2023 var det dissens i 15 av i alt 82 avgjørelser fra Høyesterett i avdeling (i til sammen 83 saker). Dissensfrekvensen var 18 %. I de sivile sakene var det 9 dissenser (21 %) og i straffesakene var det 6 dissenser (19 %). Av dissensene gjaldt 12 resultatet i saken og 3 begrunnelsen for resultatet. Det var dissens 3–2 i 8 av avgjørelsene.

Totalt	18 %	24 %	16 %	21 %	12 %	13 %	20 %	15 %	7 %	18 %
--------	------	------	------	------	------	------	------	------	-----	------

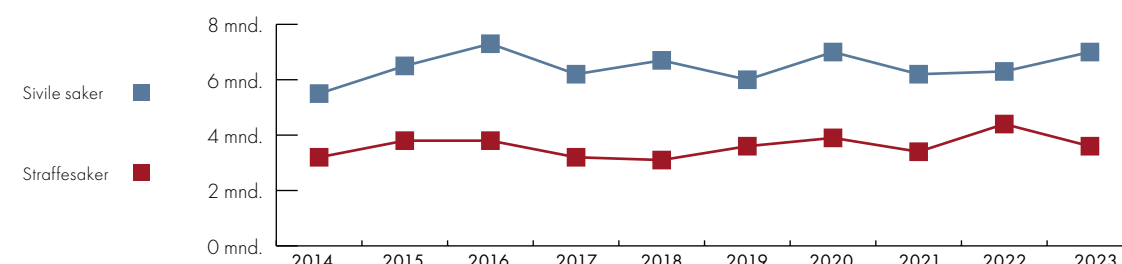
Sivile saker	24 %	25 %	26 %	25 %	13 %	16 %	25 %	22 %	6 %	21 %
Straffesaker	11 %	22 %	2 %	14 %	9 %	10 %	12 %	7 %	8 %	19 %

PRØVEADVOKATER

I 2023 fikk 16 nye advokater møterett for Høyesterett. Det var 3 kvinner og 13 menn.

SAKSBEHANDLINGSTID

I 2023 var gjennomsnittlig saksbehandlingstid fra saken kom inn til Høyesterett til ankeforhandlingen 7 måneder i de sivile sakene og 3,6 måneder i straffesakene.

Sivile saker	5,5	6,5	7,3	6,2	6,7	6,0	7,0	6,2	6,3	7,0
Straffesaker	3,2	3,8	3,8	3,2	3,1	3,6	3,9	3,4	4,4	3,6

For sakene som ble avgjort i ankeutvalget, var gjennomsnittlig saksbehandlingstid i underkant av halvannen måned i de sivile sakene og i underkant av én måned i straffesakene.

INTERNASJONAL DIALOG

1

HØGSTERETT OG DET INTERNASJONALE RETTSSAMFUNNET

Saker som er avgjort i det norske domstolsystemet, kan klagast inn for internasjonale organ som har som oppgave å handheve internasjonale menneskerettskonvensjonar og andre internasjonale avtarar som Noreg har slutta seg til.

Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), som er éin av fleire menneskerettskonvensjonar som er gjorde til norsk lov, har stor betydning i norsk rett. Private partar som meiner at den norske avgjerda er i strid med EMK, kan klage Noreg inn for Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Det er likevel kvart enkelt land som har hovudansvaret for å sikre at rettane etter konvensjonen blir varetatt, og at eventuelle brot på konvensjonen blir reparerte.

I mange saker for Høgsterett er EMK sentral, og gjennom grunngevinga legg Høgsterett stor vekt på å vise korleis konvensjonen er tolka og relevante omsyn avvegne. Høgsterett omset dessutan mange av avgjerdene til engelsk, slik at den norske konvensjonsbruken blir lett tilgjengeleg både for EMD og for det internasjonale rettssamfunnet elles.

EMD avgjorde ingen klager mot Noreg i kammer i 2023. Av sakene som blei avgjort av EMD i komité, gjaldt 29 saker barnevern. På bakgrunn av tidlegare avgjerdar mot Noreg i storkammer og kammer blei det i ni av desse sakene konstatert at EMK artikkel 8 var krenkt.

Gjennom året har Høgsterett på ulike måtar dialog med det internasjonale rettslivet. Vi deler kunnskap på tvers av landegrensene og lærer mykje av kvarandre.

1. Våren 2023 var høgsterettsdommarane i Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) i Strasbourg. Den nyvalde presidenten for EMD, Siofra O'Leary tok imot saman med den norske dommaren i domstolen, Arnfinn Bårdsen. O'Leary er den første kvinnelege presidenten i EMD.

2. Rettspresidentane i ulike europeiske høgsterettar samla i det imponerende bygget som huser Austrikes høgsterett i Wien. Høvet var det årlege møtet i nettverket for rettspresidentar i EU, der Noreg er assosiert medlem.

3. Justitiarius Toril Marie Øie ønskte i august sine nordiske kollegaer velkommen til Lofoten. På agendaen under rettspresidentmøtet stod organiseringa av arbeidet og uavhengigheita til domstolane. Tidlegare same år traff dei nordiske høgsterettsdommarane kvarandre på Island.

4. Internasjonal dialog i form av ein svært interessert 17 år gammal japansk rettslære-elev. Viola Kalmar kom til Noreg med stipend frå japanske myndigheiter for å studere det norske rettssystemet og særleg ordninga med ungdomsstraff. Vi viste henne Høgsterett og fortalde om domstolssystemet.

5. Høgsterettsdommar Henrik Bull med den lichtensteinske dommaren i EFTA-domstolen, Bernd Hammermann. Høvet var innsettinga av Michael Reiertsen som ny norsk dommar i EFTA-domstolen.

6. Kvart år tar vi imot fleire utanlandske delegasjonar i Høgsteretts hus. Blant dei besøkande i 2023 var ei gruppe representantar frå Japans nasjonalforsamling, justisdepartement og ambassade.

2

3

4

5

6

VELKOMMEN TIL HØGSTERETT!

Fleire gonger i veka får Høgsterett besøk av grupper som ønsker å bli kjende med landets øvste domstol og det flotte verna huset på Høyesteretts plass i Oslo. Det er veldig hyggeleg og gjer at huset alltid kjennest levande! Skoleklassar og studentar, arbeidsplassar og pensjonistgrupper, foreningar og internasjonale delegasjonar – alle får dei høyre om livet i Høgsteretts hus og oppdraget til den tredje statsmakta. I 2023 hadde vi besøk av 108 grupper.

Bileta er frå fire av besøka i 2023: **Oslo Open House**, som Høgsterett deltok på for første gong. Dette er ein arkitekturfestival der over 80 offentlege og private bygg gjennom ei helg opnar dørene. Den siste helga i oktober markerte vi **Rettens dag – The European Day of Justice** med ope hus og foredrag frå dommarar. Den 20. november markerte vi **FNs internasjonale barnedag**, saman med over 70 barn frå Kringsjø skole i Oslo. Og i desember tok vi imot ei gruppe **samiske veivisarar**. Dei er studentar som reiser ikring i Noreg og føreles om samar og samisk kultur.

HØGSTERETTS FYLKESTUR 2023

TAKK FOR OSS, TROMS!

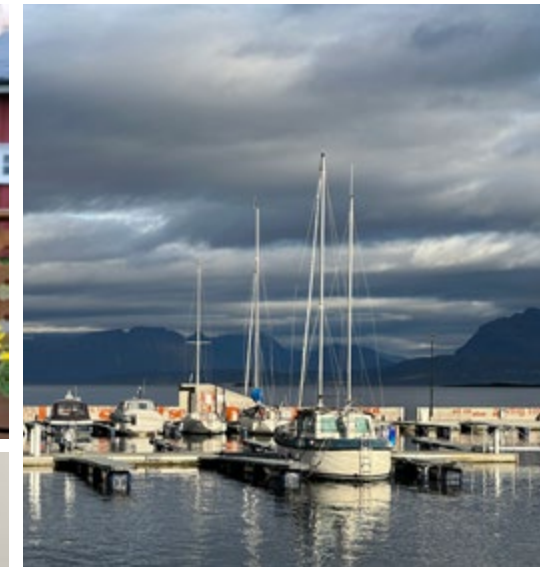
Kvart år reiser dommarane i Høgsterett til ein del av landet vårt. I 2023 gjekk turen til Troms. Høgsterett får inn saker frå heile landet, innan alle rettsområde. Fylkesturane gir oss nyttig og viktig bakgrunnskunnskap om samfunn, menneske og institusjonar.

Reisa gjekk frå Harstad og Kvæfjord til Senja, Finnfjordbotn, Målselv og Tromsø. Vi møtte ordførarar og ungdommar, journalistar, næringslivsleiarar, gründerar, forskarar, kommunetilsette og mange andre. Det blei mange fine samtalar! Ein særskild takk går til statsforvaltar Elisabeth Aspaker og staben hennar.

I 2024 går turen til Hedmark.

Gruppebiletet er teke i lokala til Hålogaland lagmannsrett. På høgre side er det bilete frå Trastad samlinger i Kvæfjord, Røkenes gård i Harstad og Harstad havn, besøk hos Tromsø ungdomsråd og møte med Hæren i Bardufoss. Justitiarius Toril Marie Øie står saman med førstelagmann Monica Hansen Nylund i Hålogaland lagmannsrett. Biletet heilt nedst til høgre er frå innovasjonssenteret Gjøreredet i Kvæfjord.

UTGITT AV

Norges Høyesterett, januar 2024

DESIGN

Roar Hide Klausen/Høyesterett
Brandt Design

PRODUKSJON

Fladby AS

BILDEKREDITERINGER

- » ECHR - CEDH Council of Europe: side 36
- » Harald Titter/EFTA Court: side 37 (nr. 5)
- » Peterberger.photography/Network of the Presidents of the Supreme Judicial Courts of the European Union: side 37 (nr. 2)
- » Sturlason AS Polyfoto: side 20–21
- » Roar Hide Klausen/Høyesterett: side 26
- » Bente J. Kraugerud/Høyesterett: side 37 (nr. 3)
- » Ida Dahl Nilssen/Høyesterett: side 37 (nr. 4), 38 (nede til venstre) og 39
- » Rizwana Yedicam/Høyesterett: side 2, 4, 6–10, 12–19, 20–21 (enkelte), 22–23, 28, 37 (nr. 6), 38, 40–41 og 43

 [norges_hoyesterett](#)

 [hoyesterett](#)

 [hoyesterett](#)

